ДЕМОКРАТИК ЎЗГАРТИШЛАРНИ ЧУҚУРЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИ БЎЙИЧА КОМИССИЯДА

Янги устуворликлар ва йўналишлар, йирик, кенг кўламдаги вазифалар мамлакатимиз тараққиётининг ҳозирги босқичига хос бўлиб, улар Ўзбекистон Республикаси Президенти И.Каримов томонидан таърифлаб берилган.

Ўтган вақт ичида республикамизда демократик ислоҳотларни чуқурлаштириш, хусусан инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя этишни кучайтириш юзасидан кўп иш қилинди ва қилинмоқда.

Президентимиз Фармони билан инсон ҳуқуқлари бўйича миллий марказ тузилди, Олий Мажлис Кенгаши томонидан амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги институти ташкил этилди. Ўзбекистон парламентининг VII сессияси демократик ўзгартишларни чуқурлаштириш йўлида муҳим босқич бўлиб қолди, унда Олий Мажлиснинг инсон ҳуқуқлари бўйича вакили тўғрисидаги қонун лойиҳаси, шунингдек ахборот олиш кафолатлари ва эркинлиги тўғрисидаги ҳамда журналистнинг касбига доир фаолиятини ҳимоя қилиш тўғрисидаги қонун лойиҳалари биринчи ўқишда маъқулландики, улар жамиятда демократияни янада чуқурлаштириш, инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қилишга, қонунийликни мустаҳкамлашга қаратилгандир.

Илгари хабар берилганидек, Ўзбекистонда фаолияти ҳозирги босқичда демократик ўзгартишларни чуқурлаштириш борасидаги асосий вазифаларни рўёбга чиқаришга қаратилган республика комиссияси тузилган эди.

Комиссия, унинг ишчи гуруҳлари вақти-вақти билан мажлис ўтказиб, унда гуруҳларнинг раҳбарлари, бошқа масъул мансабдор шахсларнинг ахборотларини эшитиб бормоқдалар, муҳим, долзарб муаммолар юзасидан фикр алмашиб, ҳамкорликда амалга оширилувчи зарур тавсияномалар ишлаб чиқмоқдалар.

Комиссиянинг 29 январь куни Олий Мажлис Раиси Э.Халилов раҳбарлигида бўлиб ўтган навбатдаги йиғилишида инсон ҳуқуқлари ва эркинликларининг ҳимоя қилинишини таъминлаш бўйича ишчи гуруҳининг раҳбари, Олий Мажлиснинг инсон ҳуқуқлари бўйича вакили С.Рашидованинг ахбороти тингланди. Музокараларда Тошкент давлат юридик институтининг ректори Ҳ.Бобоев, Олий Мажлис ҳузуридаги амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги институти директори А.Турсунов, инсон ҳуқуқлари бўйича миллий марказ директори А.Саидов, адлия вазирининг биринчи ўринбосари Й.Назаров, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги стратегик ва минтақалараро тадқиқотлар институтининг лойиҳа раҳбари С.Жўраев, Тошкент шаҳар адвокатлар ҳайъати раёсатининг раиси С.Ёқубов, Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари, молия вазири Б.Ҳамидов ва бошқалар иштирок этдилар.

Бўлиб ўтган мусоҳаба давлат органлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ва жамоат бирлашмаларининг олдида турган вазифаларнинг миқёси ва мураккаблигини теранроқ англаб етишга, қўйилган дастлабки қадамларни холис баҳолашга, бундан кейинги ишлар ва режаларни равшанлаштириб олишга ёрдам берди.

Нотиқлар муҳим масалаларни ўртага қўйдилар ҳамда инсон ҳуқуқлари бўйича вакил, комиссия ва ишчи гуруҳи, миллий марказ ва амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги институти ўзаро янада яқин ва амалий ҳамкорлик қилишига доир анчагина қизиқарли таклифларни илгари сурдилар, демократияни чуқурлаштиришни ҳамда инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қилишни таъминловчи қонунчилик базасини янада такомиллаштириш зарурлигини ҳақли равишда таъкидлаб ўтдилар.

Бу вазифаларни амалга оширишда қонунларимизга Бирлашган Миллатлар Ташкилоти, ЕХҲТ ва бошқа нуфузли халқаро ташкилотларнинг тавсияларига мувофиқ инсон ҳуқуқлари соҳасида умум эътироф этилган андозаларни жорий этишга алоҳида эътибор қаратиш лозимлиги уқтириб ўтилди.

Комиссия йиғилишида сўзга чиққанлар амалдаги қонун ҳужжатларининг ижроси устидан назорат ишининг аҳволи хусусида жиддий ташвиш изҳор этдилар. Барча муассасалар ва ташкилотлар, мансабдор шахслар ва фуқароларнинг қонунларга сўзсиз риоя этиши устидан мунтазам равишдаги таъсирчан назорат Олий Мажлис органларининг ишида асосий йўналиш бўлиб қолиши кераклиги алоҳида таъкидлаб ўтилди. Ҳуқуқий маданиятни юксалтириш, юридик билимларни оммалаштиришга қаратилган шошилинч чора-тадбирлар ишлаб чиқиш ҳамда қабул қилиш лозим.

Комиссия инсон ҳуқуқлари ва эркинликларининг ҳимоя қилинишини таъминлаш бўйича ишчи гуруҳи раҳбарининг ахборотини маълумот учун қабул қилди, Гуруҳ ишидаги камчилик ва нуқсонларга эътиборни қаратди ва унга диққатни инсон ҳуқуқлари бўйича умуммиллий дастурни ишлаб чиқишга ва фуқароларнинг давлатни бошқаришда иштирок этишига қаратишни, комиссия, Олий Мажлиснинг инсон ҳуқуқлари бўйича вакили ва ишчи гуруҳининг Олий Мажлис ҳузуридаги амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги институти билан ҳамда инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикаси миллий маркази билан ўзаро яқин ва амалий ҳамкорлигини йўлга қўйиш тўғрисида таклиф киритишни топширди.

Комиссия ҳузуридаги бошқа ишчи гуруҳларига демократик ислоҳотлар жараёнини чуқурлаштириш, қонун ҳужжатларини инсон ҳуқуқлари бўйича умум эътироф этилган халқаро нормаларга мувофиқлаштириш, ҳуқуқий фуқаролар жамиятини барпо этиш бўйича ишлаб чиқилган тадбирлар асосида фаолиятни давом эттириш, Олий Мажлис Кенгаши тасдиқлаган тадбирларни амалга ошириш юзасидан қилинган ишлар тўғрисида тегишли ташкилотларнинг ахборотларини мунтазам равишда ўз мажлисларида тинглаб бориш таклиф этилди.

Комиссия йиғилишида Олий Мажлис Раисининг ўринбосарлари Б.Бугров ва Б.Шодиева, Конституциявий суд раиси Б.Эшонов, Олий суд раиси У.Мингбоев, Олий хўжалик суди раиси М.Абдусаломов, Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори Б.Мустафоев, газета ва журналларнинг бош муҳаррирлари, бошқа оммавий ахборот воситаларининг раҳбарлари иштирок этдилар.

Ватанни севмак иймондандур!

ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ

Ўзбекистон Халқ демократик партияси газетаси

1997 йил 30 январь, пайшанба № 13 (22.098).

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

Хориждан хат

БИЗ ҲАМ ВАТАН АВЛОДИМИЗ

Муборак Рўза кунлари таҳририятимизга узоқ Саудия Арабистонидан — Мадинаи Мунаввbooрадан мактуб келди. Уни ватандошимиз қори Муҳаммад Акбар йўллабдилар. Муҳтарам ватандошимиз ўзининг қалб туйғуларини, Ватан соғинчини гўзал шеърий мисраларда баён қилибди. Шеърни ўқиб, серхосият ватанимизга меҳримиз янада ошди, ҳам муқаддас Мадина шаҳрининг ҳавосини симиргандек бўлдик.

Бисмиллоҳир раҳмонир раҳим!
Ўзбекистон Республикаси Президенти
жаноби Ислом Каримов ҳазратларига

Юртимизнинг раҳбари биз ҳам Ватан авлодимиз,
Юртимизнинг мустақил бўлғонига дилшодмиз.
Кўб замонлар раҳмсиз ёв домида эрдик асир,
Ҳамди беҳад Тангрига бўлсин, бугун озодмиз,
Кўкка етди шодлик, хурсандлик фарёдимиз!

Орзу: кенг юртимиз тупроғида роҳат қилиш,
Жонимизнинг борича ҳар соҳада хизмат қилиш,
Ҳар кими ўз ҳолига лойиқ — ани ҳурмат қилиш,
Халқимиз ахлоқида ҳар кимсадир, иззат қилиш,
Дину давлатга фидо арвоҳимиз, авлодимиз!

Ўзларидан илтимос, биз беватанларга назар,
Отамизнинг ўрнида олмоғингиз биздин хабар,
Елкамизда кўрфамиз, дунёдадурмиз дарбадар,
Йиғлагаймиз бекасу бечоралиғ айлаб асар,
Қилмағай ғайр аз худо бир кимса бизнинг ёдимиз.

Ёв қўлида орқадин ханжар суқулган зодамиз,
Бесабаб ҳар гўшада қўйдек сўйулган зодамиз,
Зинда аҳлин олдида ерга кўмулган зодамиз,
Чаккасига беватан муҳри урулган зодамиз,
Ким эшиттай беватан оворалиғда додимиз?!

Биз ғариблар бошиға келди бир ажойиб бир замон,
Бўлмади бир зинда дил дунёда бизга меҳрибон,
Ота-она қилдилар билохира тарки жаҳон,
Ўзларидин қолдириб бизга Ватан дардин нишон,
Ҳамдамо, дарди Ватан эгди қадди шамшодмиз.

Қори Муҳаммад Акбар Марғилоний (ҲАМДАМ).

ҚИШЛОҚ ИСТИҚБОЛИ — ЮРТ ИСТИҚБОЛИ

Бизнинг шарҳ

Йигирма тўрт миллионга яқин аҳолимизнинг 65 фоизи қишлоқда яшайди. Юртбошимиз айтганидек ризқрўзимиз қишлоқ билан боғлиқ. Саноат корхоналарининг кўп қисми қишлоқ бераётган хом ашё билан тирик.

Энди бир дўппини олиб ерга қўйилик-да ўйлаб кўрайлик: бизни, яъни шаҳар аҳолисини қишлоқ боқаётган экан (тағин ўзидан орттириб!) биз қишлоққа қайишяпмизми? Хўп, қишлоқнинг нон-тузидан тортиб мевасию гўшт-сутигача узлуксиз истеъмол қиляпмиз, сал сифати бузилса ё нархи баландлашиб кетса «дод» соламиз. Ўзимиз бу заҳматкаш инсонларга қандай кўмак беряпмиз? Хўш, жавобга тил равон айланадими?

«Ҳа, техника, ўғит ва бошқа зарур нарсалар беряпмизку» деб кўкрагига урадиганлар бор. Нархи-чи, нархи? Куни кеча Вазирлар Маҳкамасининг қишлоқда ислоҳотларни чуқурлаштиришга бағишланган мажлисида Президентимиз Ислом Каримов бошқа муҳим масалалар қаторида қишлоққа берилаётган бу нарсаларнинг нархи осмонга чиқиб кетмаслиги учун қишлоққа техника ва ўғит ажратишга муносабатни тубдан ўзгартириш масаласини кескин ўртага қўйди! Очиғи, кўпчилик буни кутмаганди: негаки эскича фикрни йиртиб қоғоздонга ташлаш учун катта журъат керак — айниқса оғизда эмас, амалда!

Ҳозирги бозор иқтисодиётига ўтишнинг мураккаб, айтиш мумкинки чигал ва оғриқ нуқталаридан бири айнан шу муаммодир. Чунки — монополизм — бозор иқтисодиётининг ашаддий кушандасидир. Биргина техника, ўғит масаласида эмас, бошқа айрим жабҳаларда ҳам монополизм иллати янги, бўлажак гўзал боғимизнинг гуллаб-яшнашига халақит бераётгани рост.

Мустақиллигимиз арафасида Германиядан келган бир гуруҳ мутахассислар биз — журналистлар билан суҳбатда собиқ СССРда ҳамма нарса оёғи осмондалигидан ғоятда ажабланишган эди. Ҳақиқатан деҳқон, чорвадор ё қурувчига узоқ вақтгача хизмат кўрсатиш умуман зўравонлик (диктовка) қилишга айланиб қолган эди-да, яъни «хоҳласанг, чўнтагинг кўтарса шу, бўлмаса туёғингни шиқиллат бу ердан!» қабилида ё пора билан битиб-битмайдиган аросат саҳроси эди. Германияда эса таъминловчи ташкилотлар истеъмолчи-буюртмачидан шу даражада «қўрқар» эканки, бирон нарсани ўз вақтида, ўз нархида, ўз ҳажми ва сифатида таъминлаб бера олмаса жуда катта миқдорда жарима тўларкан ёки бу муҳим ишни барбод қилгани учун суд жавобгарлигигача бораркан ҳам!

Вазирлар Маҳкамасининг «Республика қишлоқ хўжалигида ислоҳотларнинг бориши ва 1997 йилдаги асосий вазифалар» тўғрисидаги мажлисида юртбошимизнинг жон куйдириб сўзлаган нутқидан шу нарсани чуқур англадикки, мана, ИҚТИСОДИЙ АДОЛАТ ниҳоят қарор топди! Иллатнинг илдиз-илдизига болта урилди. Энди ишда ўзгариш қилиш пайти келди.

Айтайлик, қишлоқда ҳақиқий бозор муносабатларини қарор топтириш тўғрисидаги фикрлар-чи! Деҳқон маҳсулотининг улгуржи савдоси, контрактация шартномалари, ер кадастри, хизмат корхоналарининг узоқ-яқин жойлашганигача эътибор бериш, дебиторлик, кредиторлик қарзлари ва бошқа ҳаётий муҳим муаммолар ҳар бир деҳқоннинг, меҳнаткашнинг дил тубида ётган гаплар-ку.

Мухтасар айтганимизда, қишлоқда ҳақиқий мулк эгаси деҳқон, чорвадор бўлар экан, четдан уларнинг фаолиятига аралашиш, уларга тазйиқ ўтказиш, таъмагирлик ва тўраларча муносабатда бўлишнинг ҳар қандай кўринишларига қатъий барҳам бериш зарур. Ахир қишлоқ истиқболи — юрт истиқболи-ку!

Ҳамид ИКРОМОВ,
«Ўзбекистон овози» шарҳловчиси.

«Наврўз-97»

АМИР ТЕМУР – ТЕАТРЛАРДА

Наврўз — туғилиш, яшариш шодиёнасида улуғ бобомизнинг руҳини шод этиш ниятида театр томошалари кўриги ўтказиладиган бўлди. Айни кунларда Тошкентда 10-17 февраль кунлари «Наврўз-97» театр санъати фестивали ўтказиш юзасидан қизғин ҳозирлик боряпти. Шу муносабат билан Ўзбекистон Республикаси маданият ишлари вазири ўринбосари Муҳаммадали АБДУҚУНДУЗОВ қуйидагиларни маълум қилди:

— Ўтган 1996 йил Амир Темур йили бўлганлиги маънавий ҳаётимизда қувончли воқеалардан бири бўлди. Бобомизнинг ҳаёти ва фаолиятини талқин этувчи бир қатор саҳна асарлари яратилдики, улар театр санъатининг мулкига айланди. Бу йил Наврўз айёми арафасида театр санъати фестивалини ўтказишдан мақсад донишманд бобомизнинг фазилатларини саҳна талқинида намойиш этишдир.

Кўрик Ҳамза номидаги театр биносида Абдулла Ориповнинг «Соҳибқирон» асари билан бошланади. Ўзбекистон халқ артистлари Теша Мўминов, Турғун Азизов бош рол ижросига бел боғлашган. Қ. Абдунабиевнинг «Амир Темур ва Йилдирим Боязид» асарини Сурхондарё вилоят театри жамоаси тайёрлаган. Жиззах вилояти театри О. Ёқубовнинг «Авлодларга васият» асарини намойиш этади.

Қашқадарё вилоят театри «Соҳибқирон», Бердақ номидаги қорақалпоқ театри Ҳусейн Жовиднинг «Амир Темур» асарини ҳозирлади. Бу Ҳамза театри биносида кўрсатилади. Бундан ташқари Қозоғистоннинг Шимкент вилояти театри С. Исроиловнинг «Амир Темур», Қирғизистон Ўш театри «Соҳибқирон» асарларини кўрикка олиб келишга тараддуд кўришмоқда.

Кўрик ғолиблари энг муносиб совринлар, пул мукофотлари соҳиблари бўлишади, алоҳида ижодкорлар маҳоратлари учун тақдирланади.

Абдулла ПЎЛАТОВ.

Дўхтир бўлмоқчиман. **Н, ШАРИПОВ олган сурат.**

ИЖОДКОРЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ ВАЗИФАЛАРИ

29 январь куни Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасида ижодкорлар йиғилиши бўлиб ўтди. Унда республика Маданият ишлари вазирлиги, Давлат матбуот қўмитаси, «Маънавият ва маърифат» маркази, ижодий уюшмаларнинг вакиллари иштирок этди. Йиғилишни Ёзувчилар уюшмаси раиси Абдулла Орипов бошқарди.

Йиғилишда 1997 йил — инсон манфаатлари йили, деб эълон қилиниши муносабати билан Ўзбекистон ижодкорлари олдида турган вазифалар муҳокама этилди. Шу масала юзасидан Бастакорлар уюшмасининг раиси Рустам Абдуллаев, Рассомлар уюшмасининг раиси Тоҳир Миржалилов, адиблардан — Иброҳим Раҳим, Мирмуҳсин, Шукрулло, Саид Аҳмад, Муҳаммад Юсуф ва бошқалар инсон манфаатлари йилида ижоднинг равнақи ҳамда адабиётнинг инсон манфаатдорлиги билан алоқадорлиги тўғрисида фикр билдирдилар. Йиғилишда, шунингдек, Алишер Навоий таваллуд топган кун — 9 февралда Навоийхонлик ўтказиш, ҳозирги ўзбек қўшиқчилиги савиясини юксалтириш мақсадида Маданият ишлари вазирлиги, бастакорлар уюшмаси билан ҳамкорликда бадиий кенгаш тузиш масалалари кўриб чиқилди.

Йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Ўткир Раҳматов сўзга чиқди.

(ЎзА).

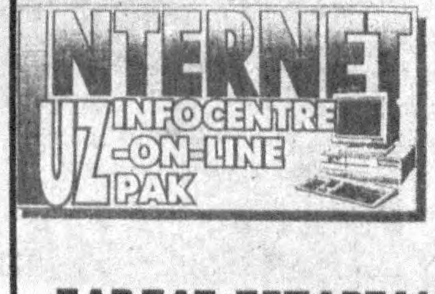

ДАВЛАТ ДЕПАРТАМЕНТИДА БРИФИНГ

АҚШ давлат департаментида брифинг бўлиб ўтди. Уни давлат департаменти вакили Николас Бэрнс ўтказди. Чеченистонда бўлиб ўтган сайловлар руслар ва чеченлар ўртасидаги ўзаро келишув жараёнида катта аҳамиятга эга бўлади, деди у. Бош вазир Виктор Черномирдиннинг Россия Чеченистондаги сайлов жараёнини ҳурмат қилишини айтганини алоҳида таъкидлади. Бэрнснинг фикрича, Чеченистон Россия Федерациясининг ажралмас қисмидир.

Клинтон билан Ельциннинг олий даражадаги учрашуви ҳақида гапириб, Оқ уй вакили Президентлар ўртасидаги учрашув Ельциннинг саломатлиги яхши бўлмаса-да март ёки апрель ойида бўлиб ўтади, деди.

Шундан сўнг Бэрнс кўплаб саволларга жавоб қайтарди. У Президент Ельцин билан Президент Клинтоннинг учрашуви Ельциннинг саломатлиги ёмонлашганлиги муносабати билан Вашингтондан Москвага кўчириладими, деган саволга қуйидагича жавоб берди: «Мен бу ҳақда эшитганим йўқ. Билишимча, Клинтон билан Ельцин албатта учрашадилар. Лекин унинг қаерда бўлишини мен билмайман. Бу масала Россия ҳукумати билан келишилиши керак».

Аччиқ, аммо очиқ гаплар

СИЗНИ АЛДАЁТИР ЛЮДМИЛА, ЛЮБОВЬ...

Бозор иқтисодиёти даври турли «ишбилармонлик»ларни кашф этди. Ҳатто, аввалроқ «Цукерс-бизнес» чилар кўпчиликни доғда қолдириб ҳам кетди. Шундай бўлса-да, соддаликка борамизми, ким нима деса билиб-билмай эргашиб кетамиз. Сўнг, чув тушиб қолганимиздан афсусланиб юрамиз, лекин унда кеч бўлади.

Кўпчилик гувоҳ, пойтахтнинг серқатнов кўчаларида, ер ости ўтиш йўллари ёки метродан чиқишда йўловчилар қўлига «Работу», «Внимание!» каби қоғозларни тарқатаётганларга. Улар варақаларни тарқатаркан: «Қўнғироқ қилинг ва консультантларга боринг!» дейишади. Борди-ю «Хўш, ўзи нима иш қилишимиз мумкин» десангиз...

«Борсангиз биласиз»дан нарига ўтишмайди. Мана менинг қўлимга ҳам Максим Горький метросида иккитасини тутқазишди. Ўқийман:

«Приглашаются деловые и предпримчевые (вожможность совмешения с основной работой).

Подробную информацию можно узнать в ближайшие две недели в нашем офисе:

Наш офис располагается: Д/к «Ташсельмаш» собеседование проводит консультант Людмила Малюкова. Вторник, четверг, суббота».

Иккинчисини ўқисам ундан ҳам ошиб тушади. Ҳатто, жадвал тузилиб, унда кунига бир-икки соат ишлаб ойига 25000 сўмдан ортиқроқ пул топиш ҳам айтилган.

Аввал ҳам танишларимдан бири бундай пул топишни: «Бўлмаган гап, ҳаммаси сафсата» дегани ёдимда. Шу хаёллар билан Аакадемиклар шаҳарчасига бордим. Шу ердаги институтларнинг бирида ги котиба олдида ҳам ўнга яқин шу хилдаги қоғозлар турган экан.

— Синглим, сиз шу қоғозлар билан қизиқдингизми?

— Ҳа, бир-иккитаси билан қизиқувдим. Сарсон бўлганим қолди.

— Нега?

— Шундай маслаҳатчилар борки, қуйнингизни пуч ёнғоққа тўлдиради, холос. Улар: «Бизнинг фирмамиз ёки жамиятимиз (лекин номини сира тилга олмайди) — деб гап бошлайди. — Унга аъзо бўлсангиз, фалон давлатнинг фалон дорисини сотишга кўмаклашасиз. Бу орқали савобга қўл уриш билан мўмай пул топа оласиз», — дейди.

Ҳатто, Алексей бир ойда 70 минг, Володя деган йигит 50 минг даромад қилди, деб қўшиб қўяди.

— Аъзо бўлдингизми, — дейман қизиқиб.

— Йўқ, чунки аввал 100 доллар ёки маълум миқдорда бадал тўлар экансиз, кейин улар берадиган дориларни ҳам ҳамма талашиб олавермайди. Ўтмаган моллар. У куни дугонамнинг бемор онаси шундай чаққон «ишбилармон»лардан дорини сотиб олиб, ўлиб қолишига оз қолибди.

— Худо кўрсатмасин. Дарвоқе, шу ишни бекор юрганларга раво кўрармидингиз?

— Асло, ахир савоб ўрнига гуноҳ қилиб қўйиш ҳеч гап эмас.

Шунда котибанинг фикрларига қўшилган ҳолда ҳар куни хонамизни тақиллатиб кирадиган уч-тўрт йигитлар хаёлимдан ўтди. Уларнинг бири қўғирчоқни оғзини тўлдириб мақтаса, бошқаси сумкани топилмас матоҳ, дея кўкка кўтаради. Демак, улар юқоридаги номсиз фирма ва жамият вакиллари. Аъзо бўлиб қўйиб, бошланғич бадалини ҳам қайтаролмай юрган «ишбилармон»лар.

Шу ўринда нега бу йўлда иш юритувчи чаққонлар фаолиятига чек қўйилмаяпти? Наҳотки, улар осмонга кўтариб мақтаган доридан кимдир азият чекса-ю, жимгина кузатиб турсак? Ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идора ходимларининг кўзи қаерда, деган саволлар туғилади.

Қўлимда 10 га яқин шундай қоғозлар. Уларда «аломат» маслаҳатчилар Людмила Малюкова, Татьяна Мартянова, Людмила Мастерова, Любовь Яковлева, Татьяна Малиновская ва Тамаралар. Эҳтимол, бу ҳам содда юртдошларимизни чалғитишнинг навбатдаги усулидир. Маслаҳатчилар «Машинасозлар» маданият саройи, Меъморчилик ва қурилиш институти, Шифокорлар малакасини ошириш институти, «Кабель» ва Тўқимачилар маданият саройларида мижозларни қабул қилишларини (тўғрироғи алдашларини) билдиришган. Айрим варақаларда на манзил бор, на консультант исми-шарифи. Қизиғи, ҳеч бир варақада аниқ фирма ёки ташкилот кўрсатилмаган.

Хуллас, бундай сирли иш тафсилотларини ошкор этиш вақти етди. Чунки, содда одамларни алдаб, айримларнинг чўнтагини қаппайтиришига йўл қўйиб бўлмайди.

Эркин ЭСИРГАДИЕВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

ТЎСИҚЛАРНИНГ ЧЕКИ БОРМИ?

Аттанг!

Одамларга пахта ёғи меъёрлашган ҳолда берилган 1993 йилда Дўстлик тумани аҳолисининг кунлик эҳтиёжи 1,5 тонна атрофида эди. Ўша йили тумандаги ёш тадбиркор Муҳиддин Раҳмонқулов Хитойнинг Хинол вилояти ёғ-мой комбинати раҳбарлари билан келишиб, ҳар сменада 1,6 тонна пахта ёғи ишлаб чиқарадиган қўшма корхона барпо этганди.

Корхона ишга тушгач, бир ой давомида узилишлар билан бўлса-да, пахта ёғи ишлаб чиқарди. Ёғнинг сифати юқори баҳоланиб, тегишли мутахассис ва идоралар томонидан ишлаб чиқариш рухсатномаси ҳам берилди. Бундан нафақат корхона эгаси, балки туманнинг барча чўлқуварлари жуда қувонган эдилар. Бироқ, бу қувонч узоққа чўзилмади. Корхона ўша йилиёқ ишдан тўхтади, сабаби — чигит йўқлиги.

Корхона эгаси қўлида вилоят ҳокимлигининг ва Вазирлар Маҳкамасининг рухсатномаси, республика санитария-эпидемиология станциясининг мой сифати ҳақидаги далолатномаси бўлгани ҳолда «Ўзистиқболстат»нинг вилоят бошқармасидагилар бундай дейишди: «Оббо, корхонани қуриш ва ишга туширишдан илгари бизнинг истиқбол режамизга киритишингиз керак эди, бекор овора бўлибсиз».

Шу бўлди-ю, корхона мой ишлаб чиқариш учун хом ашё ололмади. Хитойлик мутахассислар эса корхонани ишга туширгач, саккиз ой кутишди-да, пахта ватанида чигит йўқлигидан кулиб, ўз юртларига равона бўлдилар.

Мана, ўшандан бери уч йил вақт ўтди. Агар корхона барпо этилган йили вилоят истиқбол режасига киритилганда эди, ҳозир хом ашё олаётган бўларди. Туманда ҳар куни 1,6 тонна пахта ёғи, 500 кило олиф, 300 кило совун, аллақанча шелуха ишлаб чиқарилиши устига 15-20 киши иш билан таъминланарди. Қизиқ, бундай тўсиқлар қачон тугаркин?

Келдиёр ЖЎРАҚУЛОВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

ОРИЯТ ВА САВОБ

ёки кўрғонтепалик фермер Комилжон Содиқовнинг чорвачиликда наслдор молларни кўпайтириш борасидаги иш тажрибасидан

Янги замон одами

Ишонасизми-йўқми, баъзи давлат хўжалиги фермаларидаги сигирлар бир кунда нари борса 4-5 килограммдан сут бериб турган бир пайтда Қўрғонтепа туманидаги «Аваз» деҳқон-фермер хўжалигида парвариш қилинаётган «Сильвия» лақабли сигир кунига 36 килограммдан серқаймоқ сут бермоқда. Бу бор ҳақиқат. Ўтган хўжалик йилида бу ерда мавжуд ҳар бош сигирдан 4393 килограммдан сут соғиб олинди. Бу 1995 йилга нисбатан ҳар бош сигир ҳисобига 383 килограммдан кўп демакдир. Очиғини айтганда, яқин йиллар ичида Андижон вилоятида бундай юқори натижа қайд қилинмаганди.

Ҳақиқатдан ҳам «Сильвия» маҳсулдор говмуш экан. Ҳозирга қадар тўрт марта бузоқ берибди. Берган бузоқлари наслдорликка мойил. Хўжалик раҳбари Комилжон ака Содиқовнинг айтишига қараганда бошқа бир неча говмушларда ҳам бундай ҳислатлар бор.

Дарвоқе бош фермер бўлган Комилжон ака зоотехник ёки ветеринария шифокори эмас. Қарийб 35 йил машҳур «Савай» хўжалигида ишлаган. Пенсияга чиққандан сўнг эса бекор ўтиришни ўзига эп кўрмади. 1993 йили 9 бош қорамол билан фермер хўжалиги ташкил этди. Шу орада наслли моллар ким ошди савдосида иштирок этиб, ғолиблар сафидан жой олишга ҳам эришди. Айни чоғда зотли пода яратишга астойдил киришиб кетди.

Комилжон аканинг ҳисоб-китоби аниқ. У ҳамиша эртани кўзлаб ишга қўл уради. Унинг таъкидлашича, ҳар бош сигирдан йилига битта бузоқ ва 4000 килограммдан ошириб сут соғиб олинган тақдирдагина фойдадан умид қилса бўлади. Шундан бўлса керакки, бу ерда наслли пода яратиш ривожланишнинг асосий жиҳати деб қаралади. Ўтган йиллар давомида наслчиликка жиддий эътибор қилинаётганлиги туфайли ҳар бош сигирдан сут соғиб олиш миқдори барқарор суратда ошиб боряпти.

«Аваз» фермер хўжалигидаги сигирлар вилоятда кенг тарқалган «швиц» зотига мансуб. Парвариш жойида бўлганлари 30 килограммдан ошириб сут беряпти.

«Аваз»да катта хонадон аъзолари меҳнат қилишади. Билсангиз, 8 фарзанднинг онаси, 10 дан зиёд набиранинг бувиси Мухторхон ая мавжуд 90 та молнинг лақабини ёддан айтиб беради. Шунинг ўзи ҳам бу ердаги муҳит қандайлигини кўрсата олади. Подадаги зотли сигирларни кўрмоқ мақсадида хонадон бекаси билан айланиб юрар эканмиз, елинини кўтара олмай қолган сигирнинг ҳам, куни кеча туғилган бузоқчанинг ҳам таърифини етказиб айтиб берди. Масалан «Даша» лақабли сигир тўртинчи бор бузоқлагандан сўнг «очилиб» кетди. Ҳозир 30 килограммли маррадан ўзиб, сут беряпти. «Сизая», «Мишка» лақабли сигирларнинг ҳам маҳсулдорлиги чакки эмас.

Одатда сигирлар 300 кун соғилади. Кўпчилик бу муддатда маҳсулдорликнинг ортиши ёки камайиши хусусида аниқ бир тасаввурга ҳам эга эмас. Мухторхон аянинг кузатишларига қараганда, соғин пайтининг 120 кунида маҳсулдорлик юқори босқичда бўлиб, сутнинг ёғлилик даражаси эса 4,9 фоизгача етаркан.

Биз юқорида «Сильвия»ни рекордчи говмуш деб атадик. 300 кунда ундан 6000 килограммдан зиёд сут соғиб олинибди. Бу кўрсаткични жаҳон андозасига солиштирсак, аслида юқори натижа эмас. Комилжон ака буни ҳам билади. Ўтган кузда Франциядан келган фермер билан суҳбатлашиб, ҳали ҳеч иш қилмаганлигимни тушуниб етдим — дейди у.

Комилжон аканинг бир фазилати бор. Қаердаки янгиликни эшитса шуни ўзида жорий этишга интилади. Шу боис ҳам ўтган йили ёзда «Аваз» деҳқон-фермер хўжалиги республика қишлоқ хўжалиги вазирининг буйруғи билан наслчилик йўналишига айлантирилди.

Куни кеча Комилжон ака билан кўришиб қолдик. Димоғи жуда чоғ. Ҳол-аҳвол сўрашгандан сўнг билдикки, хорижий мамлакатлардан фермерлар учун келтирилаётган ихчам технологиялардан бири айни «Аваз»да тажрибадан ўтказиладиган бўлибди. Шунинг ўзи ҳам бу ердаги ишларнинг натижалари кўпчилик томонидан эътироф этилаётганлигини тасдиқлаб турибди.

— Бизнинг хорижликлардан қаеримиз кам? — дейди Комилжон ака. — Менинг бугунги кундаги ниятим яқин вақт ичида камида 10 минг килограмм сут бера оладиган говмушлар етказиш. Шу асосда пода яратиш.

Ҳозир нима кўп — фермер хўжалиги. Уларнинг дарди-ҳасрати ҳам бисёр. Комилжон ака билан мулоқотда бўлсангиз ҳеч қачон қийинчиликларни ўз мақсадларига қарама-қарши қилиб қўймайди. Аксинча, курашни, изланишни тўхтатмай давом эттираверади. Ваҳоланки, бу фермернинг ҳам битмаётган ёки айрим оворагарчиликлардан сўнг ҳал бўлаётган юмушлари кўп. Масалан, у чиллада сотган сутининг пулини кузда олди. Ем фондининг бир қисмини бошқаларнинг айби билан «куйдириб» юборди. Бунга ўхшаш икир-чикирлар «Аваз» хўжалигида ҳам ҳар қадамда учраб туради.

— Президентимиз биз фермерларга катта ишонч билдириб, ислоҳот қалдирғочлари деб атади, — дейди Комилжон ака ғурур билан. — Ҳа биз майдонга отилиб чиққанмиз. Ориятимиз ўзимиз билан. Чунки биз бошлаган иш савобли. Эл-юрт дастурхонига нимадир қўйиш илинжида меҳнат қиламиз.

Бу фермернинг шунчаки баландпарвоз сўзи эмас. Ўтган йили 100 тонна сут етказиб бериб, унинг 80 тоннасини қайта ишлаш корхонасига сотди. Бу йилги мақсад 100 тонналик маррани ортда қолдириш. Бу ердаги ишларни кўрган одам асло бунга шубҳа қилмайди.

К. АСҚАРОВ.

СУРАТЛАРДА: юқорида Мухторхон ая Содиқова набираси Диломхон билан. Чапда Соғувчи Тўйдихон Содиқова «рекордчи» «Сильвия» ёнида.

Х. АРАББОЕВ олган суратлар.

Хатларда ҳаёт акси

ТУТЗОРЛАРНИ ТИКЛАШ ЗАРУР

Энг тез ва энг қимматли маҳсулот берадиган соҳа — ипак қурти боқишга бўлган муносабатни ўзгартириш керак. Чунки унга бўлган муносабат ёмонлашиб кетди. Тут дарахтлари аёвсиз кесиб юборилияпти. Бундан 5-6 йил илгари биз яшаб турган қишлоқда 60 қути ипак қурти боқиларди. Ўтган йили бу кўрсаткич 35 қутига тушди. Бу йил 25 қутига ҳам етмаслиги аниқ...

Ваҳоланки, айни пайтда қишлоғимизда 200 қути ипак қурти боқишга етарли куч ва имконият мавжуд. Бироқ тут барги қани? Ҳадемай, қурт боқиш мавсуми келади, тут баргини қадри ўшанда билинади. Тиғиз пайтда бош қашлаб қолмаслик учун тутзорларни кенгайтириш, тутчиликни тиклаш даркор.

Султон ПАТТОЕВ,
Фарғона вилояти, Учкўприк тумани,
Миришкор қишлоғи.

«СЕКИН ТИББИЙ ЁРДАМ»

Ажабо, «секин тиббий ёрдам» иборасини биз ҳеч жойда эшитганимиз йўқ деб кўп одамлар айтишади. Эшитмаган бўлса эшитсин, кўрмаганлардан қизиқувчанлари бўлса келиб кўрсинлар. Бундай антиқа ҳодисалар Нишон тумани ҳудудидаги Толлимаржон шаҳрида тез-тез содир бўлиб туради.

Илоҳо, кечаси касал бўлманг, «тез, тиббий ёрдам»га қўнғироқ қилсангиз фельдшерлар вақтни ўтказиб келишади. Нега десангиз, улар касал одамнинг уйига пиёда келишадида. Сабаби — 3 та «тиббий ёрдам» кўрсатиш машинасида бензин йўқ эмиш.

Тўғри, аҳён-аҳёнда бензин тугаб қолиши мумкин, бунга кўникса бўлади, бироқ бизнинг Толлимаржон шаҳрининг «тиббий ёрдам кўрсатиш» масканида йил — ўн икки ойда, бензин йўқлиги нафақат беморларни, балки тиббиёт ходимларини ҳам қийнаб қўяётир.

Гулмира ҚЎЛДОШЕВА.

ТАНЛОВ ҒОЛИБЛАРИНИ ҚУТЛАЙМИЗ!

Ўтган йилнинг бошида матбуотни қўллаб-қувватлаш жамғармаси Ўзбекистон журналистлар уюшмаси билан ҳамкорликда энг яхши журналистик иш учун танлов эълон қилган эди. Яқинда танлов ҳайъати юборилган ишларни кўриб чиқди ва уларнинг натижасини чиқарди.

Биринчи даражали фахрий дипломлар ва 10 минг сўм пул мукофотига қуйидаги газета ва журналлар, ахборот агентликларининг таҳририятлари сазовор бўлишди:

«Правда Востока», «Тошкент оқшоми» — «Вечерный Ташкент», «Хорезмская правда», «Шаҳрисабз тонги», «Қизил тонг» (Навоий вилояти).

Иккинчи даражали фахрий диплом ва 7 минг сўм пул мукофоти қуйидагиларга берилади:

«Жаҳон» ахборот агентлиги, «Ургут садоси», (Самарқанд вилояти), **«Хева тонги», «Суръат каркын»** (Тошкент вилояти) туман газеталари.

Учинчи даражали фахрий диплом ва 5 минг сўм пул мукофотига қуйидагилар сазовор бўлишди:

«Муштум» журнали, «Еркин Қарақалпоғистон» газетаси, **«Мотор»** (Тошкент шаҳри) кўп тиражли газетаси.

Биринчи даражали фахрий диплом ва 10 минг сўм пул мукофотига қуйидаги журналистларнинг ишлари сазовор бўлди:

Бахтиёр ИМОМОВ (Ўзбекистон ахборот агентлигининг бош муҳаррири ўринбосари), **Аъло ХЎЖАЕВ** («Ташкентская правда»), **Шавкат БОЛТАЕВ** ва **Азамат САФАРОВ** («Ҳуррият», Хоразм вилояти).

Иккинчи даражали фахрий диплом ва 7 минг сўм пул мукофотига:

Алимкул СУЛТОНОВ («Ўзбекистон овози»), **Ғайрат БОБОҚУЛОВ** («Гўзалкент овози», Самарқанд вилояти), **Тўхташ ҚОСИМОВ** («Меҳнат байроғи», Тошкент вилояти).

ҒОЛИБЛАРНИ ҚУТЛАЙМИЗ!

КИМЁ СИРЛАРИ

Китоб жавонингизга

Фанларнинг ижтимоий ва аниқ фанлар деб аталиши уларнинг аслида «табиат»идан келиб чиққан бўлса керак. Чунки кимё, физика, математика каби фанлар ўқувчидан ҳам, тадқиқотчидан ҳам ниҳоятда аниқликни, яъни «етти ўлчаб, бир кесиш»ликни талаб қилади. Шу вақтгача эса бу соҳага қизиққан ва алоқадор бўлганлар ўзларига керакли маълумотни олишлари бироз қийинчилик туғдирарди. Чунки, мактаб ва олий ўқув юртларидаги аксарият дарслик ва ўқув қўлланмалари рус тилида нашр этилар, тўғрироғи, замондан орқароқда «юрар» эди.

Истиқлол бизга маънавият соҳасида ҳам, ижтимоий ва аниқ фанлар соҳасида ҳам катта имкониятлар эшигини очди. Энди исталган китоб ёки қўлланмани нашр эттириш, таржима қилиш мумкин. Айниқса, ўз она тилимизда ёзилаётган ва чоп этилаётган дарсликлар ҳаммамизни қувонтиряпти. Ана шу имкониятларнинг натижаси ўлароқ, бугунги фанимиз, маданиятимизнинг тараққиёти учун туртки бўлиб хизмат қиладиган кўплаб китоблар ана шу ўтган беш йилда дунё юзини кўрди.

Мана, қўлимизда Муҳаббат Миркомилова томонидан тайёрланган Олий ўқув юртлари талабалари учун яратилган «Аналитик кимё» ўқув қўлланмаси. Китобни илк бор қўлга олган толиб унинг жуда юқори савияда ёзилганини бирдан англаб етади. Боиси, аввалги қўлланмалардан фарқли ҳолатда бунда муаммоли масалалар кенг ва батафсил ёритилган. Талабаларнинг мазкур фан сирларини тез ўзлаштириб олишлари учун лозим бўлган барча талаблар юқори даражада амалга оширилган. Қўлланмада аналитик кимёнинг вазифалари, қўлланиладиган оптик, электрокимёвий, радиоактив ва бошқа физика-кимёвий таҳлил усуллари батафсил ёритиб берилган.

Ўйлаймизки, қўлланма мамлакатимизнинг эртанги тараққиёти йўлида кимё сир-асрорларини ўрганаётган барча юртдошларимизга асқотади.

Ҳумоюн АБДУШУКУРОВ.

СУРАТЛАРДА: кимё-технология институти ўқитувчилари М. Миркомилова ва Р. Назирова шогирдлари даврасида.

ЭЛ ФАРЗАНДИНИ УЛУҒЛАБ

НУКУС. Давлат ва жамоат арбоби, ажойиб инсон Матеке Жуманазаров таваллудининг 90 йиллиги муносиб нишонланди. Унинг номини абадийлаштириш мақсадида бир қанча тадбирлар амалга оширилди. Жумладан, мактаб ва кўчага унинг номи берилди. Кегайли туманидаги маданият ва истироҳат боғида эса Матеке Жуманазаровнинг ҳайкали тантанали очилди. Йиғилишда Қорақалпоғистон Жўқорғи Кенгеси раиси ўринбосари Р. Йўлдошев эл фарзандининг ҳаёти ва иш фаолияти ҳақида сўзлади.

Рейимбой ЕШИМБЕТОВ.

«Ўзбекистон овози»га жавоб берадилар

«ҒАФЛАТДАГИ «03»

(«Ўзбекистон овози», 1997 йил 9 январь)

Тошкент шаҳар Соғлиқни сақлаш Бош бошқармаси рўзномада эълон қилинган «Ғафлатдаги «03» сарлавҳали танқидий материал юзасидан қуйидаги жавобни йўллайди:

Мазкур мақола «03»нинг марказий диспетчерлик жамоасида муҳокама қилинди. Бу жамоада Низом шартига кўра, ҳар бир диспетчернинг иши аҳолидан қабул қилинадиган чақириқларнинг сони ва сифатига қараб баҳоланади. Шунинг учун ҳам диспетчерлар томонидан телефон гўшагини кўтармаслик ёки олиб қўйиш ҳоллари содир этилиши мумкин эмас. Сифатсиз алоқа туфайлигина маълум қийинчиликларга дуч келинмоқда.

1997 йил 18 январдан ҳозирги кунгача Тошкент телефон тармоқлари ва радиолаштириш ишлаб чиқариш бирлашмаси мутахассислари томонидан «03» алоқаси текширилмоқда. Хулоса шундан иборат бўляпти: махсус хизмат узели билан «03» марказий диспетчерликни боғловчи мавжуд кабель эскириб қолган ва зудлик билан алмаштиришга муҳтож. Шу боис Тошкент шаҳар телефон тармоқлари ва радиолаштириш ишлаб чиқариш бирлашмасининг етук мутахассислари янги кабель ўрнатиш бўйича лойиҳа-смета ҳужжатларини ишлаб чиқмоқда.

Ҳозирги кунда «03» махсус линиясини 34-АТСга улаш бўйича иш олиб борилмоқда. 22 январдан бошлаб ҳаракатдаги линияларнинг ярми ана шу тармоққа уланди.

Бошлиқ ўринбосари М. СОДИҚОВА.

«ТОЗА ҲАВОГА МУҲТОЖМИЗ»

(«Ўзбекистон овози» 1996 йил, 7 декабрь)

Юнусобод тумани ҳокими ижроия маҳкамаси газетада чоп этилган «Тоза ҳавога муҳтожмиз» сарлавҳали танқидий мақолани кўриб чиқиб, қуйидагиларни маълум қилади:

Кўрсатилган камчиликлар ҳақиқатдан ҳам ўз тасдиғини топди. Туманимизнинг «Обод» маҳалласига бириктирилган «Махсустранс» автокорхонасининг машинаси носозлиги туфайли ахлат ва чиқиндилар ўз вақтида олиб чиқилмаган.

Ҳозирги вақтда ахлатнинг ҳаммаси тозаланди ва маҳаллага бошқа махсус машина бириктирилди. Маҳалла оқсоқоли ҳамда санэпидемстанция бошлиғига ушбу маҳаллада аҳоли орасида хазон ва шох-шаббаларни ёқиш борасида тушунтириш ишларини олиб бориш топширилди.

Шунга қўшимча равишда маълум қиламизки, 1996 йилнинг ёз ойларида маҳалланинг талаби ва туман топономик комиссиясининг қарорига асосан Краснопресненская кўчаси Зарбулоқ деб номланди. Янги аталган кўчанинг кўрсаткичлари ушбу кўча бўйлаб ўрнатилди.

Туман ҳокими биринчи ўринбосари
Р. ҚУРБОНОВ.

ТЎРТ ОҒА-ИНИ ЖИНОЯТЧИ

Ёмон бошини ейди

Рўзғорлар бор. Унга ҳавас қиладилар. Бола-бақраларини ўшаларга ўхшашлигини орзулаб яшайдилар. Фалончининг фарзандни йўлини берсин, дея дуо қиладилар. Рўзғорлар бор. Ҳамма аллабезор. Улардан йироқ юришга уринадилар. Рўбару келгандаям чап беришга ҳаракат қилинади. Негаки, ўша оиладаги нотинчлик, маънавий қашшоқлик атрофдагиларни бездириб қўйган. Ҳамма ўзини олиб қочади. Ҳазар қиладилар. Ҳатто ундайларда дўст қолмагандир, чоғи Уруғ-аймоқ-чи?

Маънавий қашшоқ дедик. Нега? Чунки ул оилада диёнат йўқ. Инсоф йўқ. Муомала, эътиқод йўқ. Оллоҳниям, Шариатниям, Қонунниям тан олмайди. Миясида иблис фикрлар. Бировдан уялиш, бировдан ийманиш, бировдан тортиниш, унга ёт. Териси қотиб кетган. Минг карра уқтирилгани билан тошга ёмғир ёққанидай ҳол. Гап кор қилмайди. Чунки у маънавиятсиз.

Маънавият инсонни жоҳилликдан, шафқатсизликдан асрайди. Маънавият инсонни жиноятдан, бировнинг умрига, ризқига чанг солишдан асрайди. Маънавият инсонни балолардан асрайди. Гар у йўқлир фожиа бошланади. Шу туфайли Китоб туманидаги Паландара жамоа хўжалигининг «Ваткана» қишлоғида яшовчи Ҳужматовлар оиласи пароканда бўлди. Улардан кўплар бекиниб юради. Илож топса кўрмаса. Бу рўзғорни қандай таърифлашни билмайди киши. На акалар, на укалар қишлоқдошлари, қариндош-уруғларидан уялмади. Натижада оиладан тўрт ака-ука жиноят қилгани учун судланди.

Қўчқор Ҳужматов хонадондаги «тажрибали» жиноятчи. У йигирма олти ёшда бўлатуриб, қастдан оғир жароҳат етказганлиги, ўғрилиги учун уч марта қора курсида ўтирганди. Урганган кўнгил ўртанса қўймас деганларидек Қўчқор тўртинчи бор яна жиноят содир қилади. Ҳамқишлоғи Тошпўлат Жўраевни жамоат жойида, кўпчилик ўртасида ҳақоратлайди. Сўнг қўлидаги пичоғи билан унинг чап кўкрагига уради. Тошпўлатнинг ҳаёти учун хавфли бўлган оғир тан жароҳати етказган зўравон яна узоқ муддатга озодликдан маҳрум қилинди.

Уттиз беш ёшли Аҳмад Ҳужматов ҳам жиноятчилик бобида ўз укасидан қолишмайди. У 1994-1995 йиллар мобайнида ўзини Китобнинг «козири» ҳисоблаб, жиноий гуруҳ тузади. Ўзи уларга раҳбарлик қилади. Бир йил давомида жиноий шериклари билан қишлоқ аҳолисини зор қақшатади. Бировнинг сигири, бошқанинг отини ўғирлайдилар. Қанчадан-қанча буқаларни изсиз йўқотадилар. Халқнинг тинчлиги бузилади. Ёш-қари молимни ўғрилатмасмиканман, деган хавфда яшайди. Ахийри «шеф»нинг ошиғи олчи кунлари битди. У қўлга олинди. Суд ҳукмига кўра Аҳмаднинг мол-мулки мусодара қилиниб, 12 йилга қамалди.

Ўша йиллари Салоҳиддин Ҳужматов ҳам акаси Аҳмадга «ҳамоҳанг» қадам ташлади. «Иниларимдан камим борми», дея йигирма бир ёшида жиноий гуруҳ тузди. 1994 йилнинг декабридан 1995 йилнинг март ойигача фуқароларнинг қорамолларини гумдон қилиб юрди. У «жўмард» 52900 сўмлик ҳўкиз-сигирни яширин равишда «тинчитди».

Қилғиликни қилиб, номақбул ишнинг миси чиқиб қолгач, жазодан қўрқди. Тергов даврида жавобгарчиликдан қочиб юрди. Қидирувдан сўнг топилиб, судланди. Энди уям 12 йил «ўтиради». Мол-мулки эса мусодара этилди.

Неъмат Ҳужматов қараса, туғишганлари ўзини бойишнинг енгил-елпи йўлларига уриб, ҳамённи тўлдирмоқда. Биров мушугини пишт демаяпти. Унгаям шу ҳаромхариш усул маъқул тушди. Ака-укаларининг қўлини олди. Уғирлик қилди. Охир оқибатда содир этган жиноятти сабабли озодликдан маҳрум қилинди.

Қаранг. Бир оиладан тўрт жиноятчи. Ҳаммасиям ақл-фаросатли ёшда. Уларнинг тенгдошлари бу ёшда етим-есирларнинг кўнглини олиш, қўни-қўшнининг жонига оро кириш, маҳалла-қўйда ҳалоллиги билан обрў қозониш, ҳаромдан ҳазар қилиш, тўй-маросимларни бошқариш, нопок йўлга оққанларга панд-насиҳатлар қилишни инсоний бурчлари деб биладилар. Шу ақидага амал қиладилар. Бу тўрт норғул йигит эса ўзини бадном қилишдан ҳузурланади. Нега шундай? Чунки оиладаги тарбия бўш. Гўё ота-она уларни дунёга келтиргану кўчага ҳайдаган. Болалар истаган номаъқулчилигини қилиб, катта бўлган. Гўё шундай. Чунки онаизорнинг алласини тинглаган инсон бундай шармандаликка бош қўшмайди. Ёки айтинг. Ота насиҳатидан баҳраманд ўғиллар «оилавий жиноятчи»га айланадими? Асло.

Ўғил-қизнинг бош тарбиячиси ота-онадир. Фарзанд дайдиб юрса, индамасалар, уйга кеч қайтиш сабаби билан қизиқмасалар, аввал тухум, сўнг товуқ ўғирласа кўрмаганга олсалар, билингки у рўзғордан файз кетган. Тарбия кетган. Одамийлик кетган. Диёнат кетган.

Сўзимиз аввалида Қўчқор Ҳужматов тўртинчи марта қамалганини айтдик. Унинг жазони кетма-кет ўтаб қайтавериши, кетавериши нима учун қишлоқдошларини бефарқ қолдирди? Оқсоқоллар уни яхшилик томон бошлашлари мумкин эмасмиди? Қолаверса, туман ички-ишлар бўлимининг участка вакили қаёққа қаради? Устма-уст жиноятлар содир этаётган тарбияси оғирнинг ҳар қадамини кузатиши, унинг дарбадар юришига эрк бермай, фойдали меҳнатга банд этиши вазифасилигини билмайдими-е?

Кўриб, кўрмасликка олишлардан, бефарқликдан ака-укалар талтайгани, гўдакнинг, қари-қартангнинг луқмасига осилганини такрорлаб ўтирмаймиз. Гапнинг индаллоси бундай. Демакки, маънавиятсиз инсонгина ўзини балоларга уради. Ҳаётнинг бетакрор лаззатидан бенасиб қолади. Бу энг оғир жудоликдир.

Қурбон НУРМАТОВ,
Қашқадарё вилоят судининг раиси.
Қурбон ЭШМАТОВ,
«Ўзбекистон овози» махсус мухбири.

БУ ДУНЁНИНГ ИШЛАРИ

✔ Ўтган душанба куни Чеченистонда кўпдан кутилаётган сиёсий тадбир — президент ва парламент сайловлари бўлиб ўтди. Очиғини айтганда, Россияда чечен можаросини ҳал қилишни айни шу сайлов натижалари билан боғлиқ ҳолда кўришмоқда. Сайловдан аввал унинг ўтказилишига қаршилар ҳам топилди. Лекин ўқ отилган, яъни ўтган йили Россия ва Чеченистон ҳукумат даражасида 1997 йилнинг 27 январида президент ва парламент сайловини ўтказишга келишиб олгандилар. Мана, сайлов ҳам ортда қолди. У, айтиш мумкинки, фуқароларнинг фаол иштирокида ўтди. Сайлов рўйхатига киритилган овоз бериш ҳуқуқига эга бўлган 500 минг сайловчининг қарийб 60 фоизи овоз беришда иштирок этди.

Дастлабки ҳисоб-китобларга кўра, Аслан Масхадов кўпчилик овозга эга бўлиб сайловда ғолиб чиққан.

Россия сиёсатдонларининг бир қисми А. Масхадов номзодини илиқ кутиб олишган бўлишса, бошқа бирлари (масалан, В. Жириновский) бу лавозимга Ш. Басаев сайланганида «чечен миллатининг ўз-ўзини йўқотиб юбориши»га йўл очилган бўлур эди, дея очиқдан-очиқ яна шовинистик кайфиятдаги фикр-мулоҳазаларини билдирмоқдалар.

Лекин энди чамаси ортга қайтишга йўл йўқ. Чунки шафқатсиз урушдан ҳеч ким манфаатдор бўлган эмас. Демак, сиёсий мулоқотгина ҳар икки томоннинг манфаатларига мос келиб, мамлакатда тинч ҳаёт давом этишига имкон яратади.

✔ **Югославияда сиёсий вазият, мана икки ойдирки, ўнгланмаяпти. Мамлакат пойтахтида Сербия Республикаси коалицион ҳукумати ҳамда Белград кўчаларидаги «полициячилар қамали»га қарши талабалар томонидан ўтказилаётган норозилик намойишлари кундан кун кучайиб, «оммавийлашиб» бормоқда.**

Шарҳловчи нигоҳи

Сербияда ўтган йил 17 ноябрда ўтказилган маҳаллий ҳокимият органларига сайловда мамлакатнинг 14 шаҳарида мухолиф партия вакиллари ғолиб чиққан эди, лекин мамлакат раҳбарияти мухолифатчилар ғалабасини тан олмади, натижада «Бирлик» деб номланган ҳаракатнинг норозилик намойишлари бошланиб кетди, мана 65 кундирки тўхтамаяпти. Воқеаларнинг бундай жараёни Европа давлатлари сиёсатдонларини ҳам ташвишга солиб қўйди. Нима бўлганда ҳам, ички келишув бўлмаса ташқаридан минг яхши ниятда саъй-ҳаракат қилинсада натижа бермаслиги мумкин.

✔ Россияда халқ таълими тизимини ҳимоя қилиш мақсадида шу йилнинг январь ойи ўрталарида кўплаб иш ташлаш ва намойишлар бўлиб ўтганини илгари хабар қилгандик. Ушбу мамлакат фан ва халқ таълими ходимлари касаба уюшмалари марказий қўмитаси раиси В. Яковлевнинг куни кеча матбуот конференциясида таъкидлашича, январь ойида ўтказилган Умумроссия чиқишларида 511 минг нафар ўқитувчилар иштирок этганлар. Улар ўз иш ҳақларининг кечиктирмасдан берилишини талаб қилиб чиқишган. Ҳисоб-китобларга кўра, ўқитувчиларга федерал бюджетдан қарийб бир триллион ва маҳаллий бюджетдан эса 6,5 триллион рубллик қарзлар берилиши керак. Бугунга келиб 29 минтақада қарзларни узиш бошланган. Очиғини айтганда, иқтисодий ислоҳотлар натижаси аниқ кўзга ташланмаётган ҳозирги шароитда Россияда нафақат ўқитувчилар, балки бюджетга боғлиқ бўлган кўплаб соҳалар ходимлари ҳам қийналиб қолишмоқда. Мамлакатда аҳолини ижтимоий ҳимоялашнинг аниқ дастури йўқлиги ҳам ҳозирги вазиятда панд бермоқда. Ўқитувчилар эса нима қилишсин, сўнгги чора сифатида иш ташлаш ёки намойишда иштирок этиб ўз норозилигини билдиришмоқда. Кейинги шундай намойиш В. Яковлевнинг айтишича, март ойига мўлжалланган. Россия ҳукумати вақтида тегишли чора кўрсагина ўқитувчилар чиқишларига ўрин қолмасди.

✔ **АҚШ Президенти Билл Клинтон мамлакат мудофаа вазири лавозимига Уильям Коэнни тайинлашини эълон қилган эди. Оқ уйда вице-президент Альберт Гор томонидан ўтказилган тантанали маросимда собиқ сенатор Уильям С. Коэн мамлакатнинг 20-мудофаа вазири сифатида қасамёд қилди. Бундан аввал Сенат унинг номзодини бу лавозимга овоз бериш йўли билан тасдиқлаган эди. Коэн АҚШ сенатида уч муддат Мэн штати вакили сифатида ва яна уч муддат вакиллар палатасида мазкур штат иккинчи сайлов округи вакили сифатида хизмат қилган. Ўзи шу штатда 1940 йилда туғилган. Бангордаги ўрта мактабни 1958 йилда тугатган. 1965 йили Бостон университети юридик факультетини муваффақият билан тугатиб ҳуқуқшунослик бакалаври даражасини олган. 1979 — 1997 йилгача Коэн Сенатнинг мудофаа кучлари ишлари ва давлат бошқаруви масалалари бўйича қўмиталарида фаолият кўрсатган. 1983 йилдан 1991 йилгача ва 1995 йилдан 1997 йилгача Сенатнинг разведка бўйича қўмитаси аъзоси бўлган.**

Бундан ташқари Уильям Коэн 8 га яқин китобнинг муаллифи ёки ҳаммуалифидир. Унинг рафиқаси Жанет Лэнгхарт «Лэнгхарт коммуникейшнс» компаниясининг президентидир. Коэннинг икки нафар ўғли бор.

Аслиддин БОЛИЕВ.

Она тилим — жону дилим

ИМЛОНИ ПУХТА ЎРГАНАЙЛИК

Давом этаётган ўқув йилида республикамизнинг ҳамма мактабларининг таълим-тарбия ўзбек тилида олиб бориладиган 1- синфларида барча ўқув фанлари лотин ёзувига асосланган янги алифбо ва имлода муваффақиятли амалга ошириляпти. Қорақалпоқ болалари ўз она тилларида янги алифбода хат-савод ўрганаётирлар. Янги алифбо асосида ишлаш кўшни Қозоғистон Республикасининг Чимкент вилоятидаги ўзбек мактабларида ҳам давом этмоқда.

Мустақил Ўзбекистонда лотин ёзувига аосланган ўзбек алифбосига қайта ўтилиши қуйидаги каби қулайликларни яратади:

— эски ўзбек ёзувида — араб-форс алифбосида (ҳарфлар сони 28 (32), шунингдек, кирилл алифбосидаги (ҳарфлар — 35) ўзбек тилида бўлмаган нутқ товушларини ифодаловчи ҳарфлар бор эди. Бу ҳол янги ўзбек алифбосида йўқ (ҳарфлар сони — 26, уч хил нутқ товуши ҳарфлар бирикмаси билан ифодаланади);

— хат-савод ўргатишга сарфланадиган вақт бирмунча қисқаради;

— компьютерларда ишлаш ва улардан кенг фойдаланишга имкон беради;

— ёшларнинг халқаро тилларни (улар 6 хил тил бўлиб, 3 тасининг алифбоси лотин ҳарфлари асосида тузилган, яъни инглиз, француз, испан тиллари алифболари). Бу эса мазкур тилларни ўрганишда қулайлик яратади.

Хуллас, янги ўзбек алифбоси, «Лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосини жорий этиш тўғрисида»ги қонунда кўрсатилганидек, «... Республикамизнинг ҳар тарафлама камол топишини ва жаҳон коммуникацияси тизимига киришини жадаллаштирувчи қулай шароит яратишга хизмат қилади».

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси 1995 йил 24 августда тасдиқлаган. «Ўзбек тилининг асосий имло қоидалари» 1995 йилда «Ўқитувчи» нашриётида алоҳида китобча қилиб кирилл алифбосида, шу йили нашр қилинган «Ўзбек тилининг имло луғати»нинг «Кириш қисми»да — янги ўзбек алифбосида берилди.

Ўзбек тилининг имло қоидалари лотин ёзуви асосидаги янги ўзбек алифбоси негизида тузилди. Янги алифбода кирилл алифбосидаги **я, ю, ё, ц** ҳарфлари, юмшатиш ва айириш белгилари йўқ. Имло қоидаларида мазкур ҳарфлар ва белгилар қатнашадиган сўзлар лотин алифбосида қандай ёзилиши масаласи кўрсатилмаган. Бу масалага янги алифбо ва имлони ўрганиш ва унга тўлиқ ўтиш давригача (2005 йил 2 сентябргача) ва ундан кейин ҳам мурожаат қилишга тўғри келади.

Рус тили алифбосидаги айириш ва юмшатиш белгилари мустақил нутқ товушларини ифодаламайди. Шу жиҳати эътиборга олиниб, улар разделительный знак, мягкий знак деб юритилади. Я, ю, ё, е ҳарфлари ифодалайдиган нутқ товушларининг лотин ёзуви асосидаги ўзбек алифбосида ифодаланиши бир томондан айириш ва юмшатиш белгиларининг вазифалари билан боғлиқдир.

Айириш белгиси рус тилида я, ю, ё, е ҳарфларидан олдин келиб, ўзидан кейинги графемалар — я, ю, ё, е — икки товуш тарзида ўқилишига (йа, йу, йо, йе) ишора қилади (объявление, адъютант, объём, объединение).

Юмшатиш белгиси рус тили имлосида қуйидаги вазифаларда қўлланади:

— ўзидан олдинги ундош товушини юмшоқ талаффуз қилинишига ишора қилади, чунончи: **табель, мебель, пальто, январь.**

Рус тилида ундош нутқ товушининг юмшоқ ёки йўғонлиги сўз маъноларини ҳам бир-биридан фарқлайди, чунончи: уголь — кўмир, угол — бурчак, муюлиш, мель — сувнинг саёз оқадиган жойи, мел — бўр, весь — барча, ҳамма, вес — оғирлиги, вазни, ғози.

Юмшатиш белгиси мазкур вазифада қўлланган сўзларнинг ўзбек тилида ҳам ишлатиладиганларида янги ўзбек алифбосидаги ёзувда ифодаланмайди; мисоллар: табель — tabel, мебель — mebel, пальто — palto, рояль — royal, сентябрь — sentabr, мультфильм — multfilm.

Ўзбек тилидаги адъютант, разъезд каби сўзларда айириш белгиси бажарадиган вазифани судья, компьютер каби сўзлардаги юмшатиш белгиси ҳам бажаради.

Ўзбек тилида ҳам қўлланадиган почтальон, павильон, батальон, Ильин каби сўзлардаги юмшатиш белгиси туширилиб, у (й) ҳарфи қўшиб айтилади ва шундай ёзилади: pochtalyon, pavilyon, batalyon, Ilyin.

Ўзбекча **йил, ёр-ёр** каби сўзлардаги тил ўрта жарангли сирғалувчи **й** товуши кирилл ўзбек алифбосида **й** ҳарфи ҳамда графемалар билан ифодаланади, чунончи: йил, тийин, ой, яна, юк, ем, ёш, тайёр.

Ўзбекча сўзларда я, ю, ё ҳарфлари — графемалари янги алифбода ҳамма вақт икки ҳарф билан берилади: яхши — yaxshi, оят — oyat, туя — tuya, юрак — yurak, буюм — buyum, ёш — yosh, қуён — quyon, дунё— dunyo.

Ёзувда е ҳарфи икки ундош товуш ўртасида э товушини билдиради, янги ўзбек алифбосида бу товуш ҳамма вақт е ҳарфи билан кўрсатилади: мен — men, сен — sen, келди - кетди — keldi-ketdi.

Кирилл алифбосидаги э ҳарфи ҳам янги ўзбек алифбосида е билан берилади: Erkin, ekvator, elchixona, poema, duel, aerodrom, aerobus, aeroflot.

Я, ю, е, ё ҳарфлари сўз бошида, сўз ўртасида ва охирида унли товушлардан кейин келса, ҳамма вақт икки ҳарф билан берилади: январь — yanvar, ноябрь — noyabr, студия — studiya, юбилей — yubiley, июнь — iyun, июль — iyul, каюта — kayuta, елим — yelim, қаер — qayer.

Рус тили ва рус тили орқали бошқа тиллардан ўзбек тилига ўтган сўзларда я, ю, е, ё ҳарфлари айириш белгиси вазифасида ишлатилган юмшатиш белгиси ва айириш белгисидан кейин келган ўринларда мазкур ҳарфлар ифодалайдиган икки товушнинг ҳар бири икки ҳарф билан кўрсатилади: судья — sudya, интервью — intervyu, ателье — atelye, фельетон — felyeton, Леонтьев — Leontyev, Васильев — Vasilyev, Нью-Йорк — Nyu-York, адъютант — adyutatnt, разъезд — razyezd.

Рус тилида я, ю, ё ҳарфлари ўзидан олдинги ундош товушни юмшоқ талаффуз қилишга ишора қилиб, а, у, о тарзида айтиладиган ўринларда янги ўзбек имлосида а, u, о ҳарфлари билан берилади, масалан: сентябрь — sentabr, октябрь — oktabr, парашют — parashut, валюта — valuta, люкс — luks.

Юқорида «йолашган товушлар»нинг янги ўзбек алифбосида берилишини қоидалаштиришга уриндик. Аммо шуни унутмаслик керакки, тил ҳодисалари юзасидан тузилган қоида қанча мукаммал бўлмасин ифодаланаётган барча ҳодисаларни тўлиқ қамраб ололмайди, чунончи: я, ю, ё ҳарфлари ундош товушлардан кейин келса, ўзидан олдинги ундошни юмшоқ талаффуз қилишга ишора қилиб, бу ҳарфлар а, u, о тарзида талаффуз қилинади ва шундай ёзилади мазмунида қоида бердик. Аммо бурят, славян, бюро, бюст каби сўзлар мазкур қоида асосида эмас, балки уларнинг айтилиши эътиборга олиниб, buryat, slavyan, byuro, byust шаклида ёзилади. Бундай сўзларни ёзишда иккиланган ўринларда «Ўзбек тилининг имло луғати»га мурожаат қилишдан эринмаслик керак.

Амалдаги алифбода **ц** ҳарфи билан ёзиладиган сўзлар янги алифбода қуйидагича берилади:

— сўз бошида ва оҳирида, сўз ўртасида ундош товушдан кейин келса, s ҳарфи билан берилади: цех — sex, центнер — sentner, концерт— konsert;

— сўз ўртасида унли товушдан кейин келса, t ва s ҳарфлари ёнма-ён келтирилади: лицей — litsey, доцент — dotsent, биомицин — biomitsin.

Бундай ҳолларда сўзни кўчиришга тўғри келса, t ва s ҳарфлари ажратилиб ёзилади: milit-siya, lit-sey каби.

«Ўзбек тилининг асосий имло қоидалари» да фамилия кўрсатгичлари-ев (а), ов (а) қўшимчаларининг имлоси берилмаган. Юқорида баён қилинган е ҳарфининг имлоси муносабати билан мазкур қўшимчаларнинг имлоси тўғрисида ҳам тўхталиб ўтамиз:

— исм а, i, о, е унлилари билан тугаса, юқорида қоидалаштирганимиздек е ҳарфи ye билан ифодаланиб, қўшимча ye (a) тарзида қўшилади: Abdullayev, Rahimxo'jayeva, G'aniyev, Sa'diyeva, Vafoyev, Boboyeva.

— исм у, sh товушлари билан тугаса, ev (а) қўшилади, чунончи: Ertoyev, Otaboyev, Husanboyeva, Yoldoshev, Ergasheva, Toshev, Qo'ldosheva;

— исм у, sh дан бошқа ундош товушлар билан тугаса, ov (а) қўшилади: Qodirov, Tursunova, Sultonov, Mannopova, Rasylova.

Юсуф, Ориф, Шариф, Латиф каби исмлардан фамилия ҳосил қилинганда сўзнинг охиридаги ф товуши п тарзида айтилса ҳам, аслига мувофиқ f билан ёзиш тўғри бўлади. Orifov, Yusufov, Ma'rufov.

Ўзбекистонда лотин ёзуви асосидаги ўзбек алифбосига ўтилиши муносабати билан имло белгилари тушунчаси ва атамаси пайдо бўлди. Шу вақтгача алифбо сирасида бериб келинган тутуқ (апостроф) белгиси имло қоидаларида ўргатиладиган бўлди, чунки бу белги нутқ товушини ифодаламайди: тўғри ўқиш ва ёзишга ёрдам берадиган бир ишорадир.

Имло белгилари тутуқ ва кўчиш белгилари ва чизиқчадан иборатдир. Тутуқ ва чизиқчанинг қўлланиш ўринлари имло қоидаларида кўрсатилади.

Тутуқ белгиси рус тили ва рус тили орқали бошқа тиллардан ўтган сўзларда қўлланмайди; араб ва форс тилидан ўтган сўзларда ўзбек тили имлоси қоидалари доирасида ишлатилади. Кўчиш белгиси алифбодаги ҳарфларнинг шакллари юзасидан иш олиб борилганда ўрганилади.

Янги ўзбек алифбосида **қўл** сўзидаги **ў** ва ғир-ғир сўзидаги **ғ** товушлари учун махсус белги — ҳарф олинмаган. Бу товушлар **қol** сўзидаги **о**, гир-гир сўзидаги **g** ҳарфларига белги қўшиш билан ифодаланади, яъни **о** га белги қўйилса, **o'** га; **g** га белги қўйсак **g'** га кўчади:

qol — qo'l, gir—gir, g'ir — g'ir.

Кўчиш белгиси мазкур ҳарфларнинг ёзма шакли устига тўлқинсимон чизиқ, босма ҳарфларда эса уларнинг ўнг томонига «тескари вергул» шаклида бўлади.

Етарли кўникма ва малака ҳосил қилинмаганлигидан бўлса керак, амалий ишда тутуқ ва кўчиш белгиларини ишлатишда нуқсонга йўл қўйиляпти.

Тутуқ белгиси кичик ва бош босма ҳарфларнинг юқори қисмига вергул шаклида қўйилади: ma'no, in'om; кўчиш белгиси эса «тескари вергул» тарзида бўлади: qosh — qo'sh.

Баъзи ўринларда кўчиш белгиси алифбода кўрсатилган «тескари вергул» шаклида эмас, мазкур ҳарфларнинг устига чизиқ тортиб ҳам кўрсатилмоқда. Бундай камчиликнинг олдини олиш зарур. Хуллас, янги алифбо ва имлони ўргатиш машғулотларида катта ёшдагиларнинг ҳам имло қоидаларини пухта ўзлаштириб олишларига эришайлик.

Йўлдош АБДУЛЛАЕВ,
педагогика фанлари номзоди.

ХАБАРЛАР ОҚИМИДАН

АҚШ конгресси аъзолари конгрессмен Билл Ричардсонни халқаро Нобель мукофотига номзод сифатида кўрсатишга қарор қилдилар. АҚШ қонун чиқарувчиларининг Нобель мукофотини тақсимлаш қўмитасига йўллаган мактубида, Билл Ричардсоннинг саъй-ҳаракати билан Ироқ, Бирма, КХДР ва Суданда мажбуран ушлаб турилган бир қанча кишиларнинг озод этилишига муваффақ бўлинган, дейилади.

49 ёшли Б. Ричардсон Нью-Мексико штатидан конгресс аъзолигига сайланган бўлиб, демократик партия аъзосидир. Айни пайтда у АҚШнинг БМТдаги доимий вакили этиб тайинланган.

* * *

Ўтган куни Чехия Республикасида ўқитувчилар иш ташлаш эълон қилди. Иш ташлашни Жанубий Моравия ва Шимолий Чехия педагоглари бошлаб берди. Сўнгра иш ташлаш Марказий Чехия ва мамлакатнинг бошқа туманларига ҳам тарқалди.

«Чехморавия маориф ходимлари касаба уюшмаси» мазкур иш ташлашнинг ташкилотчисидир. Уларнинг асосий талаби ўқитувчилар маошини 18,9 фоизга оширишдир.

* * *

АҚШ Президенти Билл Клинтон ва Россия Федерацияси Президенти Борис Ельцин тахминан март-апрель ойларида учрашиши мумкин», деб маълум қилди АҚШ давлат департаменти вакили Николас Бернс. Унинг таъкидлашича, мазкур учрашув жойини Москвага кўчириш режаси ҳақида аниқ маълумот йўқ.

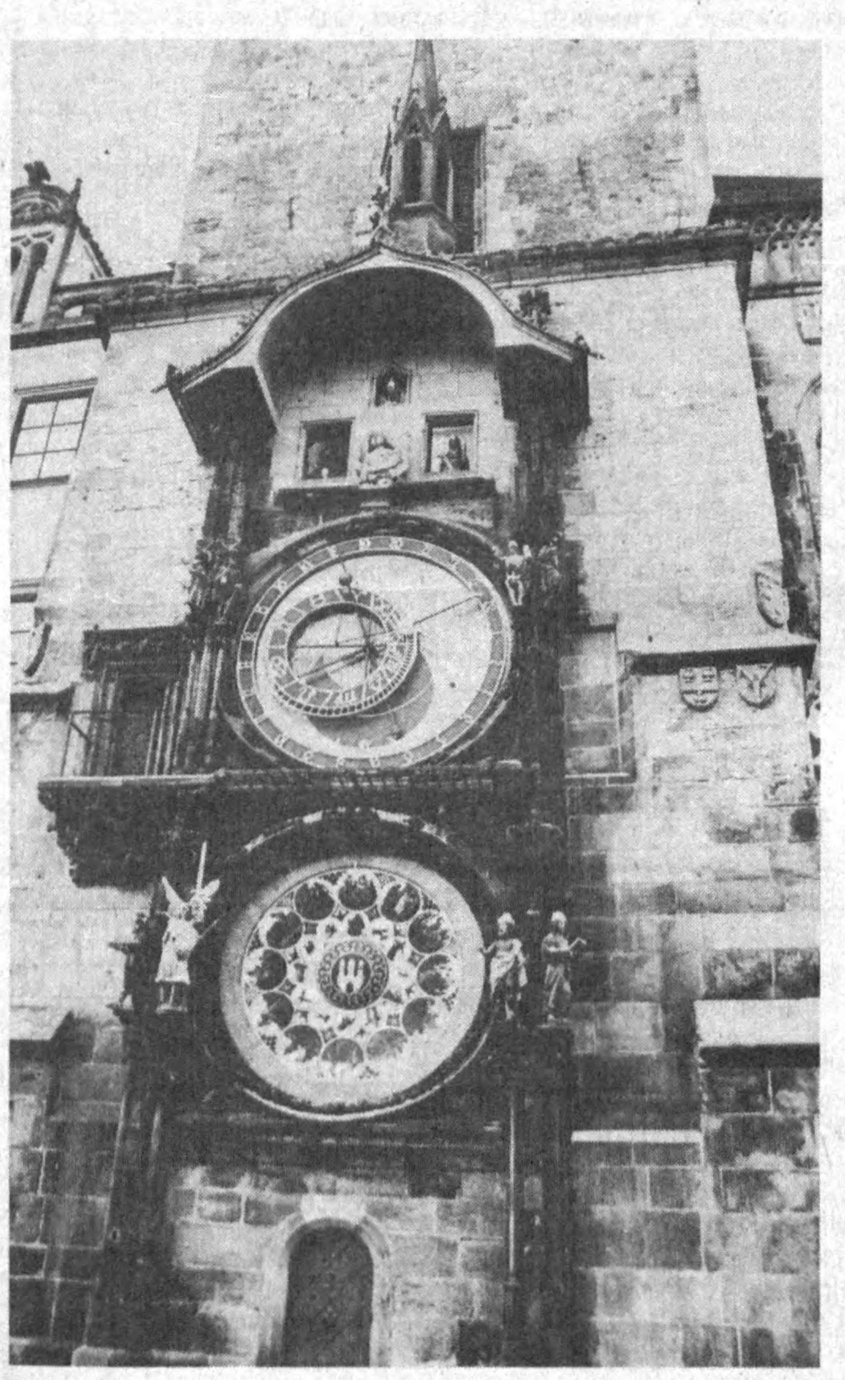

Чехия бинокорлиги.

ЎзА олган сурат.

ЭҲТИЁТ БЎЛИНГ, ГРИПП!

Бу йил Японияда грипп хасталиги кўплаб кишиларнинг ҳаётига зомин бўлди. Уларнинг аксарияти кексалардир. Мамлакат Соғлиқни сақлаш вазирлиги тарқатган хабарга кўра, «Гонгконг гриппи», деб номланган ушбу дард билан айни пайтда 68 минг киши хасталанган. Натижада, 14 та мактаб ёпиб қўйилди, минглаб ўқув муассасаларида дарс жадвали қисқартирилди.

«ОҚ АЖАЛ»НИНГ ЙЎЛИ ТЎСИЛМОҚДА

Ўтган йили Хитой божхона ходимлари 320 килограммдан ортиқ гиёҳвандлик моддаси ва «оқ ажал»ни ишлаб чиқаришда фойдаланадиган 12 тоннадан зиёд кимёвий моддани мусодара қилган эди. Бу 1995 йилдагига нисбатан 6 баробар кўпдир.

Қорадорининг аксарият қисми Жанубий Осиё мамлакатларига чегарадош Юннан вилояти орқали олиб келинмоқда, дейилади ушбу хабарда.

Умргузарон одамлар

ЭНГ КЕКСА ЭГИЗАКЛАР

МИЧИГАН ШТАТИ. Мидл Эндда яшовчи Жон ва Том Лаурлар дунёдаги эркаклар орасида энг узоқ умр кўрган эгизаклардир.

Том ва Жон Лаурлар 1901 йилнинг 2 декабрида Мидл Энд графлигида Тедди Рузвельт президентлик даврида дунёга келишган.

— Биз ўзимизнинг 90 йиллик таваллудимизни нишонлаётганимизда Президент Бушдан табрик хати олдик, — деб эслайди Том Кинг Дотерз меҳр-шафқат уйида репортёрларга берган суҳбатида. — Президент Билл Клинтондан ҳам мактуб олганмиз. «Гиннеснинг рекордлар китоби» билан бўладиган учрашувни орзиқиб кутяпмиз. Китобга президентлар мактубини ҳам киритмоқчимиз.

— Бу китобга кириш катта эҳтиромдир, — деб акасига қўшимча қилади Жон. У ҳозир Миссури штатидаги Канзас-Ситида хусусий уйида яшайди. «Гиннесснинг рекордлар китоби» нашриётига Томнинг келини хат ёзган эди. У қарияларни дунёдаги энг кекса эркак эгизаклар эканлигини қайд этишни сўраганди.

Умрбоқий кексалар нашриётдан хушхабар олишди: Том ва Жон Лаурлар китобнинг 1995 йилги нашрида дунёдаги энг узоқ умр кўрган эгизаклардир, деб ёзилди!

Балки бу бизга бироз ғалатироқ туюлар. Китобга кириш муҳимми? Ёки асрни қаршилашми? Эгизаклар эса рекордчи бўлишни, тарихда қолишни исташибди. Майли-да, одам кўнгли нимадан таскин топса, ўша катта бахт асли.

Лаурлар оилада 11 нафар фарзанд эди. Опа-укалари Том ва Жонни ҳечам ажратолмасди. Афсус, фақат эгизакларгина шу кунгача ҳаётдир. Улар шунчалик ўхшаш эдики, ҳатто онаси кўйлакларининг ёқасига «Т» ва «Ж» деб ёзиб қўярди.

Ёшлигида улар бир қадам бир-биридан ажрамасди. Ҳаёт эса...

— Онамнинг айтишича мен болалигимда доим кулиб турарканман. Жон эса гўдаклигида жиддий бўлган экан, — дейди Том. Ҳаёт эса инсонни не кўйларга солмайди. Ҳаёт гўё асов дарё. Баъзан одамлар унинг ҳайқирган тўлқинлари гирдобигаям тушиб қолади. Шундай кезлари инсон у қирғоқдан бу қирғоққа хасдек урилиб учиши мумкин. Эгизакларни ҳам турмуш шундай ҳар томонга суриб кетган дамлар ҳам бўлди. Жон ёшлигида узоқ йиллар Гейлордеда, дўконда ишлади. Шу билан бирга у Вестерн Юнион компанияси агентлигида ҳам баҳоли-қудрат меҳнат қилди. Том эса Бей-Ситида автомобиль эҳтиёт қисмларини ишлаб чиқариш билан шуғулланди. Шу ерда 20 йил ресторанни бошқарди. Улар ўз ҳаёт йўлларидан кетсалар-да, умр бўйи доимо тез-тез дийдорлашиб туришди. Бир-бирини қўмсаган чоғлар: «Том нақадар юрагимга яқин-а!?» ёки «Жонни соғинганчалик ҳеч кимни соғинмайман-а?» дея ўзлари ҳам ҳайрон бўлишарди. «Биз эгизакмиз-да!»

Ҳа, уларни биз билан сизни боғловчи соғинчдан ҳам яқинроқ туйғу эгизаклик риштаси боғлаб туради.

Саида ЙЎЛДОШЕВА тайёрлади.

УЛКАН СУВ ИНШООТИ

Миср Президенти Ҳусний Муборак XXI аср бўсағасидаги энг улкан иншоот — мамлакат Қадимий водийси жанубидаги муҳим канал қурилишини бошлаб берди.

Бу улкан сув иншооти ишга тушгач, Мисрнинг обод водийлари салмоғи анча кўпайди.

Қадимий водийдаги бу канал Нил сувининг бир қисмини саҳро орқали Абу Сумбул жанубидаги Носир кўлига узатади. Тадқиқотларга кўра бу йирик сув артерияси 8 млн. феддан (бир феддан 0,42 гектарга тенг) майдонни қамрайди. Ернинг сунъий йўлдошлари орқали олинган суратлар бу ерлардан 3,4 феддан миллиони қишлоқ хўжалиги учун яроқли ерлар эканини кўрсатади.

Лойиҳа айни чоғда қадимий водийдаги суғориш ишларини ҳам тартибга солиш, оқава ва сизот сувларидан қайта фойдаланишни ҳам назарда тутади. Шу боис янги канал оладиган сувнинг маълум миқдорини мана шу иқтисод қилинган сувлар ташкил этади. Натижада Мисрнинг Нил дарёсидан олаётган суви миқдори унча кўпаймайди ҳам.

Мазкур канал Қадимий водий жанубидаги ва Синайнинг шимолий қисмдаги районларни сув билан таъминласа, «Тинчлик канали» Синай ярим оролининг чўл зоналарини об-ҳаёт билан қондиради.

«Водий жанубидаги дельта» номини олган бу лойиҳа амалга оширилгач Мисрда яна 24 та янги шаҳарча бунёд этиш мумкин бўлади. Шу билан бирга кўплаб янги иш ўрни барпо этилади, водийнинг ҳамма ерларини тараққий топтиришга эришилади.

«АКАТЭКС ТЕКСТИЛЬ САНОАТ ВА ТИЖОРАТ ЛТД»

Ўзбек — турк қўшма корхонаси полипропилен ун қопларини ҳамда тегирмон валларини пул ўтказиш йўли орқали

СОТАДИ

Бизнинг манзил: Тошкент шаҳри, Асака кўчаси, 52. НПО «Технолог» биносининг 4-қаватида (3-ун заводининг ёнида). Тел: 68-77-36.

Диққат!

ИМТИЁЗЛИ РЕКЛАМА

"Осиё бозори" газетаси

маҳаллий товар ишлаб чиқарувчиларнинг реклама ва эълонларини **30%** арзон нархларда чоп этади.

Бизга қуйидаги телефонлар орқали мурожаат қилинг: (3712) 33-79-14, 33-47-80. Факс: (3712) 33-54-55.

ЭЪЛОН

Очиқ турдаги «Роҳат» ҳиссадорлик жамиятининг фирма магазинлари аҳолидан ва савдо ташкилотларидан 0,33 литр сиғимдаги шиша идишларни қабул қилади.

Алоқа учун телефонлар: 63-93-63, 63-87-09.

Ихтисослаштирилган давлат акционерлик ипотека «Замин» банки банкнинг Сирдарё филиали томонидан 1997 йил 23 январда думалоқ муҳр йўқотилганлигини маълум қилади. Шу муносабат билан Сирдарё филиали муҳри билан тақдим этиладиган ҳужжатлар **БЕКОР ҚИЛИНАДИ.**

Ўзбекистон Телерадиокомпанияси жамоаси республика радиосининг «Мададкор» реклама-тижорат бўлими бошлиғи Шонеъмат Шомаҳмудовга синглиси **Ҳамида АЗИМОВА**нинг бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур ҳамдардлик изҳор қилади.

Тошкент алоқа коллежи жамоаси «Саноаталоқа» ҳиссадорлик жамияти раиси Р. Ғ. Валиевга акаси **Фарид Ғафурович ВАЛИЕВ**нинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

ИМКОНИЯТ ВА ҒАЛАБА

Маълумки, МДҲ чемпионлари кубоги учун курашда илк марта қатнашаётган Наманганнинг «Навбаҳор» футболчилари мухлисларни ранжитиб, халқаро мусобақага ҳозир эмасликларини намойиш этгандилар. Чунки, футболчиларимиз Кишиневнинг «Зимбрул» (5:0), Москванинг «Спартак» (3:0) жамоаларига имкониятни бой беришди. Бокунинг «Нефтчи» жамоаси ҳам икки марта ана шундай мағлубият аламини тортди. Ҳайтовур футболчиларимиз сўнгги ўйинда «сал уйғониб», ётиб қолгунча отиб қол қабилида ҳаракат қилишди. Навбаҳорчилар Боку футболчиларини 5:2 ҳисобида ютишди. «Спартак» ва «Зимбурл» ҳисобида эса иккитадан ғалаба бор.

МУРАББИЙЛАР СИНОВДА

Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институтида мамлакат миллий футбол чемпионатида иштирок этадиган жамоалари мураббийларининг билим-малакалари синовдан ўтказилди. Бундай имтиҳон мавсум олдидан мураббийлар лаёқатининг ўзига хос кўригига айланди. Синов олдидан мураббийлар учун 100 соатлик назарий, услубий-амалий машғулот уюштирилди. 52 нафар мураббий билан тажрибали мутахассис, таниқли футбол жонкуяри, профессор Марк Годик мулоқотда бўлди.

«ДИНАМО»ДАН «АФРОСИЁБ» ДУРУСТ

Урганчнинг «Динамо» жамоасининг «Хоразм»,

Спорт

Хеванинг «Гиламчи» жамоасининг «Хева» номини олгани ҳақида хабар қилгандик. Энди янги мавсумдан Самарқанднинг «Динамо» жамоаси «Афросиёб» деб юритиладиган бўлди. Яна «Нурафшон»га «Бухоро», «Наврўз»га «Андижон» номлари берилди. Бу ҳаммаси футболимизда ўзига хос маънавий ўзгаришлар қилинаётгани ва қадриятларимиз тикланаётганидан нишонадир.

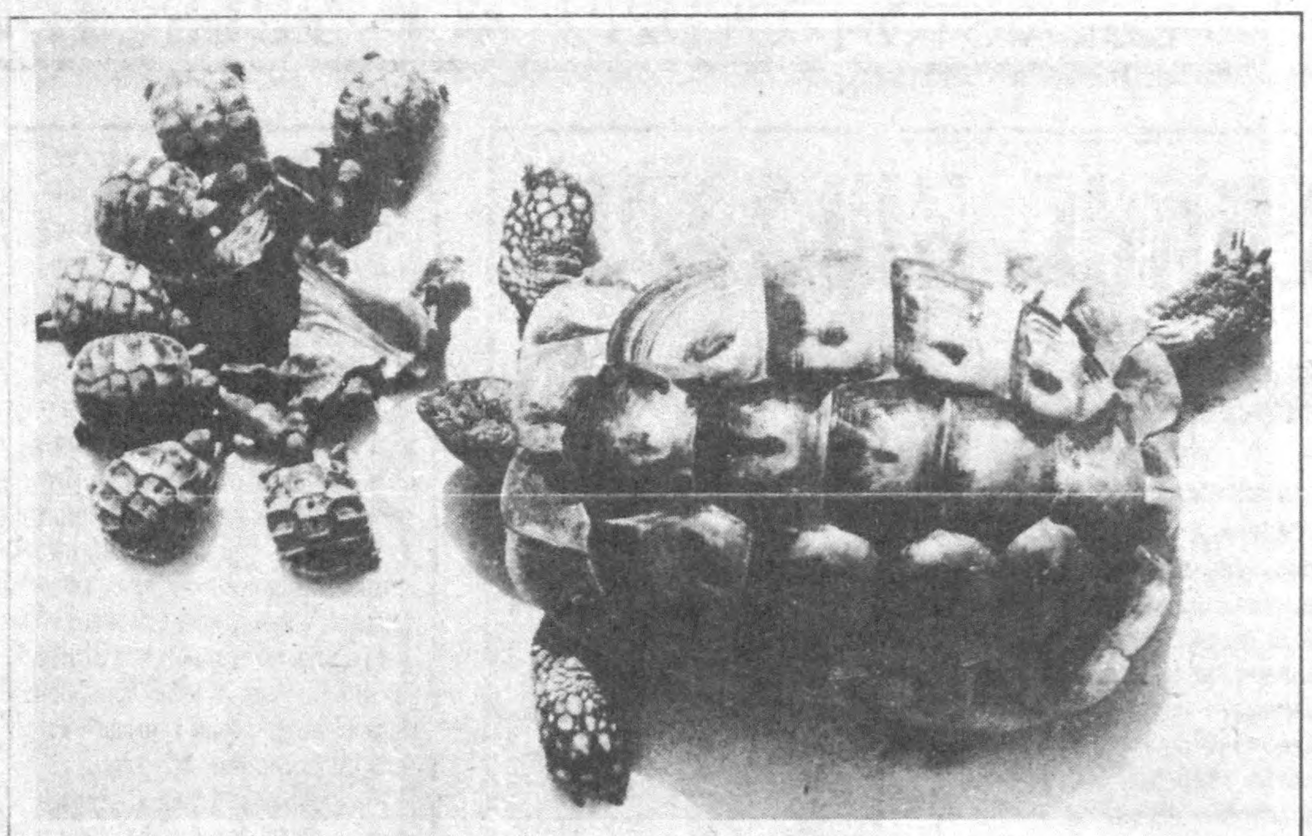

Тошбақа ҳам болам дейди..

Vatanni sevmak iymondandur!

O'ZBEKISTON OVOZI

O'zbekiston Xalq demokratik partiyasi gazetasi

1997 yil 30 yanvar, payshanba № 13 (22.098).

Gazeta 1918 yil 21 iyundan chiqa boshlagan

Йилларни гоҳ дарёга, гоҳ оқар сувларга менгзаймиз. Ҳар икки қиёсда ҳам катта ҳикмат бор. Чунки ўтаётган ҳар бир лаҳза бизлар учун қайтмас синов ва бетакрор имтиҳондир. Шу маънода кўпчилигимиз ҳам ёзувчи, ҳам драматург, ҳам публицист сифатида биладиган Маматқул Ҳазратқулов ҳақида сўз кетса «энг яхши инсон ва энг яхши ижодкор» деган таъриф албатта айтилади. Ҳеч бир муболағасиз айтиш мумкин: у ҳаётнинг барча имтиҳонларидан муваффақиятли ўтган ва ўтаётган меҳнаткаш ҳамкасбимиздир.

Қуйида эллик ёшга тўлган адибнинг эътиборингизга ҳавола этилаётган ҳикояси ҳам бу ҳақиқатни яна бир бор исботлайди.

Маматқул ҲАЗРАТҚУЛОВ

ТЎҚАЙДА

(ҲИКОЯ)

1

Мингбулоқ — тоғ этагидаги қишлоқ. Унинг табиати жуда гўзал — бир ёнда одам кундузи юрса қўрқадиган даражада тўқайзор, бир тарафда боғ-роғ, бу ерда жамики мевадан бор десак, лоф эмас, яна бир ёнда токзор — унга оралаган одам қора кишмишу оқ кишмиш, ҳусайнию тойифи, султонию қора жанжал, даройию сурхок — хуллас, бир неча хил узумни топади. Токзорларнинг юқори тарафида заяк бор. Рустам билан Даврон мана шу ерда қўйларни боқишади. Асосан қора дўланадан иборат тўқайзорнинг ўти шу қадар бўлиқки, одамнинг белига уради. Рустам билан Даврон баъзан шу томонга ҳам ҳайдашади қўйларини.

Улар тўқайзорга киришни яна бир жиҳатдан ёқтирадилар, у ерда ёввойи қуён, тулки, тустовуқ, яна қандайдир ҳайвону паррандалар юради. Неча марта ёввойи қуёнларни қувлашган...

Рустам билан Даврон синфдош, бу йил олтинчини битиришди. Аммо танимаган одам уларни синфдошлигига ишонмайди. Чунки Рустам баланд бўйли, юзлари қоп-қора, кўринишидан ўн беш-ўн олти ёшларга борганга ўхшайди, Даврон эса аксинча, пакана, юзлариям сап-сариқ, ёшига нисбатан озроқ кичик кўринади. Шу боис аввалига уларни орқаворотдан «узун-қисқалар» деб масхара қилувчилар ҳам топилди. Бу гап Рустам билан Давроннинг ҳам қулоғига етиб келган, бироқ уларнинг иккови ҳам эътибор бермасди. Аксинча, бунга сари иккови кўпроқ бирга юради, дарсга ҳам бирга бориб, бирга қайтади, олдинлари иккови бошқа-бошқа ўтирарди, шу гап-сўзлардан кейин бир партада ўтирадиган бўлди. Бора-бора уларнинг одатига ҳамма кўникди, ҳеч ким эътибор ҳам бермай қўйди. Қайтанга, ё Рустамни, ёки Давронни ёлғиз кўрса ажабланишадиган бўлишди. Ҳасан-Ҳусанлар ҳам булар каби бир-бирига яқин, кўникиб қолишмаса керак.

Таътил кунлари ҳам иккови бирга ўйнайди, сойдаги сув омборига чўмилгани биргаликда боришади. Рустамда ҳам, Давронда ҳам тўрттадан қўй бор. Ҳар йили эрта баҳордан тўрттадан қўзичоқни етаклаб, кеч кузгача боқишади. Бу улар учун одат бўлиб қолган. Ёзги таътилни улар шу қўзиларни боқиш, дарёга олиб бориб чўмилтириш билан ўтказишади.

Икки ўртоқ бу йил ҳам шу одатни тарк этмаган.

Ёзги таътилга чиқишганига ўн кундан ошди. Ҳар кун тонг саҳарлаб иккови икки тарафдан тўрттадан саккизта қўйни ҳайдаб юқорида таърифлаганимиз боққа келишади. Бир кун заякда, бир кун тўқайзорда, бир кун токзорнинг уватларида қўйларни боқадилар.Кун исигач, тоғ этагидаги катта булоқдан келадиган ариқнинг муздай сувидан қўйларини суғориб, қайрағочнинг соясига бойлайди. Кейин ўзлари ҳам соянинг қуюғини топиб чўзилиб ётадилар. Бу пайтда икки жўра ё латифа айтишади, ё китоб ўқишади, баъзида ҳаммасидан зерикиб, иккови икки тарафда кўм-кўк ўт устида ухлаб қолади.

Ҳар кунги одати бўйича бугун ҳам эрта тонгда келишди. Кун чиққунча қўйларини ўтлатди. Вақт пешинга яқинлашганда ариқдан қўйларни суғориб, қайрағочнинг соясига боғлади. Ўзлари эса қўйларига рўпара турган оқ ўрикка томон юришди. Ўрик тепаликда бўлиб, у ердан чор-атроф, ҳатто тўқайзор ҳам кўриниб турар эди. Жўраларниям мақсади — аввало ўрик олиш, қолаверса, боғлардаги мева-чеваларга кўз қулоқ бўлиб туриш.

Дарвоқе, шу ерда бир нарсани эслатиб ўтишим лозим. Бу боғлар, токзорлар аслида колхозники, аммо уни одамларга бўлиб беришган. Кимгадир ярим гектар, кимгадир кўпроқ ё озроқ, хуллас, ҳар бир оиланинг имкониятига қараб тақсимланган. Ўша боғу токзорга ҳар оиланинг ўзи қарайди — эрта баҳорда токларни очади, чопади, кесади, суғоради — қисқаси, нима иш бўлса оила аъзолари билан ўзлари бажаришади. Мевалар, токлар ҳосил туккандан кейин колхоз фаолларидан иборат комиссия келиб, ҳосилни чамалаб кўради-да, шунча узум, шунча олма, ёнғоқ, ўрик берасиз, дейди. Боғнинг эгаси кўнса рози бўлади, йўқса камайтиринглар, дейди, тортишади. Охири икки тарафнинг келишувидан кейин шартнома тузилади. Мева-чевалар, узум пишгандан кейин, ўша шартномадаги ҳосил колхоз хирмонига топширилади. Қолгани эса ўша оиланинг ихтиёрида — хоҳласа сотади, истаса қуритиб олади. Шу боис ҳар бир оила ўзига ажратилган боққа алоҳида меҳр билан қарайди, дарахтларни, токларни парваришлайди,

2

чопиғинию очиш-кўмишни вақтида бажаради. Ёзда эса мевани қушу ҳайвонлар еб кетмасин, деб кеча-кундуз қоровуллик қилишади.

Рустам билан Давронларнинг боғи ёнма-ён. Улар ҳам қўй боқишади, ҳам боққа қарашади...

Икки жўра оқ ўрикнинг офтобрўя тарафига ўтиб пишган-пишганидан уч-тўртадан олишди. Энди биттадан ўрик ейишувди ҳамки, тўқай томондан милтиқ овози эшитилди. Ошналар бир-бирига ялт этиб қаради.

— Ким бу? — деди Даврон сергакланиб.

Рустамнинг ҳам кўзлари ўйнаб кетди:

— Ҳайронман... Шу пайтда ким ов қилиши мумкин?

Даврон ўрнидан турди-да, милтиқ овози келган тарафга бўйнини чўзиб қаради.

— Бу атрофнинг одами бўлмаса керак, — деди Даврон тўқай томондан нигоҳини олмай. — Ўзимизди одамлар ҳозир ўқ отиш мумкин эмаслигини билишади-ку.

— Кўрдингми кимлигини? — деб сўради Рустам.

— Қаёқдан кўраман... Тўқайзордан кўринармиди.

Рустам ҳам жойидан турди.

— Борамизми ўша ёққа?

— Борамиз.

Тўқайзорга олиб борадиган ёлғизоёқ йўлдан олдин Рустам, ортидан Даврон югуриб кетди.

Улар тўқайга боғ тарафдан келишди. У ёқ-бу ёққа аланглади, ҳеч ким кўринмади. Иккови ханг-манг бўлиб, бир жойда қотиб қолди. Шу маҳал тўқайнинг нариги тарафидан яна ўқ овози эшитилди. Қулоқлари динг бўлиб турган жўралар кутилмаган гумбирлашдан чўчиб тушдилар. Даврон кўйлагининг ёқасини очиб туф-туф, деди.

— Юракданам боракан-у, — деди Рустам кулиб.

— Ўзинг-чи, — деди Даврон. — Рангингни қара, докадай бўп кетипти.

Иккови бир-бирининг ҳолидан кулиб қўйди.

— Майли, бўлари бўлди, Даврон, — деди Рустам. — Юр кетдик, ўқ товуши келган тарафга борамиз. Кимдир тустовуқми, қуёнми отяпти чамамда. Даврон унинг орқасидан эргашди.

Куппа-кундузи милтиқ отгани қўрқишмайдими-а... Бола-чақалар ўйнаб юрган бўлиши мумкин демайдими.

— Маст бўлса керак, — деди Рустам тўқайзор оралаб илдам борар экан. — Соғ одам ҳозир ов қилмайди... Овоз берайлик. Яна палакат босиб...

Даврон унинг гапини тасдиқлади.

— Рост айтасан. Ким билади улар кимлар...

Рустам тўхтади.

— Кел, бир бақириб кўрайлик-чи...Иккови бараварига бақирди:— Ҳо-ой! Ким у-у?!

Ҳар иккаласи бутун вужудини қулоққа айлантириб, атрофга қулоқ тутди. Лекин ҳеч қандай сас-садо чиқмади. Яна бақиришди. Жим туриб қулоқ солишди. Шунда тўқайнинг бир бурчагидан икки-уч кишининг секин гаплашган овози қулоққа чалинди. Рустам эшитдингми, дегандек, Давронга қаради. Жўралар қарашлариданоқ бир-бирининг фикрини англадилар.

— Кетдик!

— Кетдик!

3

Улар одам товуши келган томонга юрдилар.

Тўқайнинг қишлоқдан келавериш тарафида каттароқ ҳовузнинг ўрнича келадиган очиқ майдон бор. Жўралар ҳозир шу майдонни мўлжаллаб боришарди. Бинобарин, ўқ овози ҳам шу ёқдан эшитилганди. Улар майдонга тахминан яқинлашиб қолганларида яна ўқ овози эшитилди. Сўнгра икки-уч кишининг қувноқ қийқириғи жаранглади. Буларнинг ҳаммаси Рустам билан Давроннинг шундоқ бурнининг остида рўй берди гўё. Шунинг учун ҳам аввал Рустам, орқасидан Даврон бақирди:

— Ким у милтиқ отаётган?

— Ҳозир милиция чақираман!

Улар майдонга чиқдилар.

Икки дўст адашмаган эди. «Овчи»ларнинг лаш-лушлари шу майдонда экан. Уларнинг кийимлари ёнида битта қуён, битта тустовуқ ётарди. Лекин ҳеч ким кўринмади.

— Ана, — деди Даврон шошиб. — Қуён, тустовуқ отишипти. Ўзлари қаерда экан.

—Ҳозир келади шу ерга, — Рустам катталардай салмоқлаб гапирди. — Бироз сабр қилиб турайлик.

Иккови майдоннинг қарама-қарши тарафида,буталар панасига чўнқайиб ўтирди. Бир пиёла чой ичгулик фурсат ўтар-ўтмас уч киши тўқай ичидан чиқиб келди. Улардан бирининг қўлида қип-қизил тустовуқ.

— Ие, Камол дўхтир-ку, — деди Рустам.

Камол дўхтир — қўшни қишлоқлик врач. У мактабга ҳам тез-тез келиб туради. Ҳамма болалар уни яхши танийди. Бу йил Камол дўхтирнинг ўғли мактабни битирди. У ҳали ўқиш тугамасдан «мединститутга кираман, отам аллақачон гаплашиб қўйган», деб ҳаммага мақтаниб юрарди. Бу гапларни табиийки, Рустам билан Даврон ҳам эшитган.

— Ёнидагилар ким бўлди экан? — деди ажабланиб Даврон.

Рустам жўрасига синовчан назар ташлади.

— Мени синаб кўрмоқчимисан? Ёки...

Даврон ҳайрон бўлиб Рустамга юзланди.

— Нимага ундай дейсан?

— Билмаяпсанми кимлигини? — деди Рустам тагдор қилиб.

— Қаёқдан билай.

Рустам Камол дўхтирнинг ўғли айтиб юрган гапни эслатди.

— Институтнинг домлаларими шулар? — деди негадир ҳафсаласи пир бўлган Даврон.

— Нима, сенингча институт домлаларининг шохи борми? Уларам ҳаммага ўхшаган одам.

Негадир Давроннинг ҳамон ишонгиси келмасди.

— Қаердан биласан булар кимлигини? Балки домламас, бошқа одамлардир.

Давроннинг гаплари Рустамни ажаблантирди.

— Эҳтимол бошқадир... Лекин нима учундир мен шунақа деб ўйлаяпман... — Бирдан Рустам сергак тортди. Ялт этиб жўрасига қаради. — Менга қара, Даврон, ким бўлса бўлар, бизга барибир. Аммо нима учун куппа-кундузи бу ерга келиб ов қилади улар? Ахир ҳозир на қуёну ва на тустовуқни отиш мумкин эмас-ку.

— Ким билади дейсан...

Икки жўра ўзаро гаплашишардию кўзлари «овчилар»нинг ҳаракатини кузатарди. «Овчилар» ўлжаларини тўрвага сола бошладилар. — Кетдик, уларни ушлаймиз, — деди Рустам.

— Кетдик. Нима ҳақи бор бу ерда ов қилишга.

Иккаласи баравар «овчилар» томонга югурди. Буларни кўриб Камол дўхтир ҳам, меҳмонлар ҳам ханг-манг бўлиб қолдилар. — Ҳа, болалар, тинчликми? Нимага бақирасизлар? !! деди Камол дўхтир.

Олдинма-кейин югуриб келган жўралар «овчилар»нинг олдида таққа қотди.

— Нимага отасизлар?

Рустамнинг кескин айтилган бу гапи «овчилар»ни бир зум саросимага солиб қўйди. Меҳмонларнинг бири ўзбек, иккинчиси рус бўлиб, иккови ҳам башанг кийинган, силлиқ юзлари куннинг иссиғида қизариб кетган эди. Рус киши Камол дўхтирга:

— Кто они такие? — деди болаларга ишора қилиб.

Камол дўхтир унга нималардир деб тушунтирди. Бу суҳбат жўраларнинг баттар ғашига тегди. Даврон Камол дўхтирга яқинроқ бориб ҳезланди.

— Камол ака, ўзингиз дўхтир бўлсангиз, ҳозир ов қилиш мумкинмаслигини биласиз, яна нимага куппа-кундузи буларни отасиз? — деди тустовуғу қуёнларни кўрсатиб.

Камол дўхтир аввалига нима дейишини билмай каловлаб қолди. Бироқ дарҳол ўзини қўлга олиб, баланддан кела бошлади:

— Жа ақлли бўп кетибсизларми, болалар. Силар билган нарсани бизам биламиз. Лекин меҳмонди кўнглига қараш керакми?!

Жўралар бўш келмадилар:

— Бу ерда тўқай борлигини, унинг ичида қуёну тустовуқлар юришини меҳмонлар қаёқдан билишади?

Меҳмонлар ўзаро бир-бирига нимадир деди. Рустамнинг гапини рус меҳмонга таржима қилиб берди чамаси. Сўнгра иккала меҳмон Камол дўхтирга маънодор қаради. Аслида бу қарашнинг замирида чуқур маъно мужассам эди.

* * *

Рустам айтганидай Камол дўхтир ўғлини мединститутга киритиш ниятида домлалар билан гаплашган, шу сабаб уларни уйига меҳмонга таклиф этган эди. Улар анча ўтиришди, еб-ичишди. Бироз кайф қилишгандан кейин Камол дўхтир мақтанди: «Жуда ажойиб жойларимиз бор. Шундай тўқайзорлар борки, ўрмондан қолишмайди. У ерда тулки дейсизми, ёввойи қуён, қирғовул дейсизми, ҳамма нарса бор. Бир бориб ов қилиб, айланиб келайлик». Бу гапга меҳмонлар аввалига кўнмадилар. «Ҳозир ов қилиш мумкин эмас-ку», деб унамадилар. Аммо нима қилиб бўлса ҳам меҳмонларнинг кўнглини олиш илинжида бўлган Камол дўхтир уларни бир амаллаб кўндирди. Тўқайга келиб меҳмонларнинг оғзи очилиб қолди. У ёқ-бу ёқни бироз айланишганди гоҳ қуён чопиб кетади, гоҳ парт этиб тустовуқ учади — хуллас, қўриқхона мисоли. Бу ҳолатни кўрган меҳмонлар бир зумда овга берилиб кетдилар.

Ҳозир болаларнинг дашномидан сал ўзларига келишди-ю, аммо ов завқи устунлик қиларди. Камол дўхтир эса зумрашадай болалардан дакки эшитаётгани учун меҳмонлар олдида изза бўлди. Шунинг учун на Камол дўхтир, на меҳмонлар пас келдилар.

— Мунча ақл ўргатдинг менга! — деди Камол дўхтир Рустамга. — Бор, ишингни қил. Хўжайинликни ким қўйибди сенларга.

Рустам унинг кўзларига тик қаради:

— Мактабдаги учрашувларда, суҳбатларда ўзингиз табиатни асраш керак, ҳайвонот оламини авайлаш зарур, деб қанча гапирасиз? Яна ўзингиз... Домланинг айтганини қилу қилганини қилма экан-да.

Гапга меҳмон аралашди.

— Ўзинг ҳаммасини билар экансан-ку, жиян, гапириб нима қиласан.

— Мен шундай деган бўлсам, — деди Камол дўхтир, — тўғри айтганман. Табиат — бизнинг бойлигимиз, тўғри, Лекин ҳамма нарса инсон учун. Инсондан азиз нарса йўқ.

Унинг гапини Даврон илиб кетди:

— Инсондан азиз нарса йўқ, деб, ҳамма нарсани бир чеккадан қириб ташлаш ҳам инсофдан эмас-да.

Бу гапдан дўхтирнинг жаҳли чиқди:

— Ким ҳамма нарсани қириб ташлаяпти?! Бунча бидирлайсан сен, жинқарча. Олдинам бирон марта кўрувдингми мени бу ерда?

— Сиз бир марта келсангиз, бу киши бир марта, яна кимдир бир мартадан келиб ов қилаверса бу ерда жонивор қоладими?

Меҳмонларнинг олдида ўсал бўлганиданми ёки кайф таъсиридами, Камол дўхтир Рустамга қўл

4

кўтарди. Мўлжали юзига шапалоқ тортиш эди. Бироқ меҳмон унинг қўлидан шартта ушлади.

— Қўйинг, яхшимас, болага қўл кўтарманг.

— Кўрмаяпсизми бу тирранчаларни? — деди Камол дўхтир ўз қилиғидан ўзи қизариб. — Мунча ақл ўргатади одамга. — Кейин Рустамга ўқрайиб қаради. — Йўқол кўзимдан!

Рустам бир қадам орқага тисарилди. Аммо ҳамон пастга тушмасди. — Оғзингизга қараб гапиринг. Ҳозир бригадирни чақириб келаман. Штраф қилади, кейин кўрасиз.

— Ундан каттасини чақирмайсанми? — деди дўхтир овозини баландлатиб. Меҳмонларга қаради. — Қани милтиқни олинглар, шу зумрашалар билан ади-бади айтишиб ўтирамизми? Яна бир-иккита тустовуқ отайлик, кейин кетамиз.

Улар болаларнинг бор-йўқлигига ҳам парво қилмай тўқайзорга оралаб кетишди. Бу жўраларнинг иззат-нафсига тегди. Бир зум нима қилиш кераклигини масалҳатлашиб олдилар. Бири у деди, бири бу деди. Охири Рустам баҳсга якун ясади.

— Мен шу ерда тураман, буларнинг қаёққа боришини кузатаман. Иложи бўлса бир амаллаб шу ерда ушлаб тураман. Сен ғизиллаб бориб бригадирни чақириб кел. Бир жазосини берсин буларни.

Даврон қишлоққа югуриб кетди. Рустам пана бир жойга ўтирди. «Ишқилиб Даврон бригадирни топсин-да... Тезроқ келишса яхши бўларди. Бўмаса булар анча нарсани отиб олишади». Ҳа деганда Даврон кўринмас, вақт ўтган сари Рустамнинг юраги сиқиларди. Бу орада икки марта ўқ овози гумбирлади. Бунга сари Рустам эзилар, тезроқ бригадир кела қолсайди, деб ичикарди.

Ниҳоят Даврон билан бригадир кўринди. Рустам югуриб уларга пешвоз чиқди. Саломаликни ҳам унутиб, бригадирга бўлган воқеани айтиб берди.

— Эшитдим, эшитдим, — деди бригадир бамайлихотир, — Даврон айтди. Қаёққа кетди улар?

— Ичкарига кириб кетишгани бўйича ҳали йўқ, — деди Рустам. — Кийимлари, отган нарсалари турипти, лекин. Ҳув ана.

Шу маҳал буларнинг келишини пойлаб тургандай тўқайдан «овчилар» чиқиб келдилар. Малла сочли меҳмон бир қуённинг қулоғидан ушлаб олган, уччаласининг ҳам кайфияти чоғ, оғзи қулоғида.

— Ҳорманглар. — деди бригадир, — нима ҳаракат?

Камол дўхтир салом-алик қилди-да, бригадирни бир чеккага тортди. Нималарнидир куйиб-пишиб тушунтирди. Бригадир маъқул деган оҳангда бош ирғарди тинмай. Сўнгра бригадир болаларга яқин келди.

— Майли, болалар, қўйинглар, азиз меҳмонлар экан, — деди овозини пасайтириб. -Ҳозир кетишади, бошқа отишмайди, институтнинг домлалари экан. Бир келиб қолишипти. Унинг устига Камол дўхтирдиям ўзига яраша хурмат-иззати бор. Буларди олдида у кишига бирон нарса десак, одобдан бўлмайди. Қани боринглар, қўйларингга қаранглар.

Бу гап болаларнинг тарвузини қўлтиғидан туширди. Шундай экан, бригадир қишлоқдан нима учун келди бу ерга? Келаётганда важоҳати бошқача эди-ку. Дўхтир билан гаплашиб бирдан сувга тушган бўлка нондай бўшашиб қолди. Нима гап ўзи?

Болалар бу саволларга жавоб тополмай гаранг эди. Аммо улар хўп деб кета олмадилар.

— Мелисани айтиб келиш керак, — деди Рустам. — Югур, Даврон, бориб айт. Иложи бўлса шу ерга тез етиб келсин.

— Унгача булар кетиб қолишмайдими?

— Сен тез югур. Мен буларни гапга солиб тураман. Мелисанинг матасекили бор. Бир пасда етиб келади.

Даврон мелисахонага югурди. Гап нимада эканини билмаган «овчилар» ҳам, бригадир ҳам ҳайрон бўлиб Рустамга қарашди.

— Жўранг қаёққа югуриб кетди? — деди бригадир. Рустам ўзини билмаганга солди.

— Билмадим. Қўйларининг олдига кетди чоғи.

— Ўзингни гўлликка солма, — деди Камол дўхтир. — Жўранг қаёққа кетганини билмайсанми?

Рустам ўзини хотиржам тутар, нима қилиб бўлса ҳам вақтни чўзишни истар эди.

5

— Сизга барибир эмасми, Камол ака? Сиз на бригадирдан, на ундан каттасидан — ҳеч кимдан қўрқмайсиз-ку.

Дўхтир рўмолчаси билан юзу бўйинларининг терини артаркан деди:

— Қўрқмайман, ҳа, қўрқмайман. Билдингми? Менга деса райком секретарини бошлаб келмайсанми.

Унинг бу гапи бригадирнинг иззат-нафсига тегди чоғи, дўхтирга бежо қараб қўйди, лекин ҳеч нарса демади.

Шу пайт қишлоқ тарафдан мотоциклнинг патиллаган овози эшитилди. Унга дастлаб Рустамдан бўлак ҳеч ким эътибор бермади. Овоз тобора яқинлаша бошлади. Бу Рустамнинг кўнглини кўтарар, ич-ичидан суюнтирар эди.

Ҳаш-паш дегунча Давронни мингаштирган милиционер етиб келди. У честь бериб, ўзини «овчилар»га таништирди. Ҳозир ов қилиш мавсуми эмаслигини, фалон қонуннинг фалон моддасига кўра шунча сўм жарима тўлаши лозимлигини ва отилган ўлжалар мусодара қилинажагини айтди. Милицияни кўриб «овчилар» довдираб, ов гашти тарқаб кетди. Лекин Камол дўхтир бўш келмади.

— Сизам эринмаган одам экансиз-да, ўртоқ капитан, — деди дўхтир. — Ёш боланинг гапига ишониб шунча йўлдан овора бўлиб шу ерга келиб ўтирибсиз-а.

Милиционер жиддий қиёфада.

— Аввало бу бизнинг жиддий ишимиз. Қаерда шунақа воқеани эшитсак етиб борамиз. Уннан кейин, болалар ёлғон гапиришмайди. Мана, ўзим кўриб турибман. — У шундай деб чарм папкасини очиб, қоғоз-ручка ола бошлади. — Қани исм-шарифларингизни айтинглар.

Бу гаплар болаларди қанчалар севинтирса, Камол дўхтиру меҳмонларни шунча ташвишга сола бошлади. Дўхтир нима қиларини билмай довдираб қолди, умидворлик билан бригадирга термулди, у билмадим, деган оҳангда елка қисди. Қараса милиционер бўш келадиганга ўхшамайди, дўхтир дадил ишга киришди. Шартта милиционернинг тирсагидан олди-да четга тортди. Бригадирга нималарни уқтирган бўлса, бунга ҳам шуларни гапира бошлади. Уларни кузатиб турган болалар бир-бирига шивирлади: «Бу милиса жуда қаттиқ, Камол дўхтирди гапига кўнмайди. Барибир штраф солади».

Йўқ. Болалар янглишган эдилар. Милиционер ҳам худди бригадирдай аввалига йўқ деди, қаттиқ-қаттиқ гапирди. Кейин юзига кулги югуриб, оғзи илжайди. Камол дўхтир билан қўл ташлашди. Бу гал суҳбатга меҳмонлар ҳам қўшилдилар. Улар ҳам милиционер билан қўл ташлашди.

— Жонкуярлигинглар учун раҳмат, укалар, — деди милиционер болаларга яқин келиб. — Сизларга мен раҳматнома эълон қиламан.Ҳар доим шундай ҳушёр бўлинглар. Аммо бу галча буларга тегмайлик. Азиз меҳмонлар экан. Обрўли домлаларни беҳурмат қилсак яхши эмас. Улар иккинчи марта бундай иш қилмайдилар. Яхши отга бир қамчи, дегандай, шу огоҳлантиришнинг ўзи етарли уларга. Хўп, хайр, болалар, раҳмат силарга.

У шундай деб мотоциклга ўтирди-да, париллатиб ҳайдаб кетди. Рустам билан Даврон ҳеч нарсага тушунмай гаранг бўлиб қолди. Уларни кузатиб турган Камол дўхтир:

— Тустовуқдан биттасини берайми, болалар? — деди.

Бу гапдан «овчилар» кулиб юборишди, бригадир ҳам қўшилди.

Рустам билан Даврон энсаси қотиб, бу воқеаларга ақли етмай оғир қадамлар билан қўйлари томонга йўл олдилар. Улар ўзаро турли фикрларга бордилар, ҳар хил тахминлар қилдилар. Бироқ бир нарсани — бригадирнинг ҳам, милиционернинг ҳам ўғли медицина институтига кириш илинжида юрганини, бугунги ов баҳонасида фақат Камол дўхтирнинг эмас, бригадир билан милиционернинг ҳам мушкули осон бўлганини, уларга ўзлари билиб-билмай яхшилик қилиб қўйганини мана бу жонкуяр болалар билмас эдилар.

* * *

Бу воқеага йигирма йилдан ошди. Рустам билан Даврон мактабни битирди, Камол дўхтир ва унинг меҳмонлари билан қўл ташлашмаса-да, иккови ҳам медицина институтига ўқишга кирди.

Ҳозир у боғлару тўқайзорлар йўқ. Ёввойи қуёну тустовуқларни мингбулоқлик болалар ҳатто танимайдилар. Икки жўра болалик йилларини эслаб қолишганда ўша воқеа дамба-дам ёдига тушаверади. Боғ-роғлар, токзорлар, тўқайзорлар йўқ бўлиб, ҳайвонлару паррандалар қирилиб кетишига ўша Камол дўхтир, бригадиру милиционер, шуларга ўхшаш кимсалар сабабчи бўлиб кўринаверади уларга.

Яна ким билади дейсиз...

6

Бош муҳаррир
Азим СУЮН

Таҳрир ҳайъати

Абдулла ОРИПОВ,
Абдулҳафиз ЖАЛОЛОВ,
Азиз НОСИРОВ,
Одилжон ОЛИМЖОНОВ,
Ислом ШОҒУЛОМОВ,
Аслиддин БОЛИЕВ
(бош муҳаррирнинг биринчи ўринбосари),
Салим АШУРОВ,
(бош муҳаррир ўринбосари),
Владимир ЧЕБОТИН
(бош муҳаррир ўринбосари — «Голос Узбекистана»),
Алимқул СУЛТОНОВ
(масъул котиб — «Ўзбекистон овози»),
Александр ТЮРИКОВ.

ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ

ГОЛОС УЗБЕКИСТАНА

МУАССИС:
ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ

БЎЛИМЛАР:

Мафкура ишлари ва партия ҳаёти —
33-07-20, 36-33-40.
Парламент фаолияти ва ҳуқуқ —
33-11-49, 36-54-06.
Иқтисодиёт —
33-21-43, 36-57-22.
Фан ва маданият —
33-07-20, 36-33-40.
Хатлар ва оммавий ишлар —
33-76-04.
Ахборот ва спорт —
33-12-58, 36-55-16.
Халқаро ҳаёт —
33-20-36.
Саноат, қурилиш ва транспорт бўлими —
33-07-20.
Реклама ва эълонлар —
33-38-55, 33-47-80.
факс — 33-54-55.

ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:

Андижонда — 24-16-48;
Бухорода — 3-54-87;
Гулистонда — 25-16-22;
Жиззахда — 3-31-86;
Навоийда — 3-39-20;
Наманганда — 6-43-43;
Нукусда — 7-58-83;
Самарқандда — 35-22-90;
Тошкентда — 33-12-56;
Урганчда — 6-51-35;
Фарғонада — 22-36-78;
Қаршида — 3-25-79;
Қўнғиротда — 5-26-24.

МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ТОШКЕНТ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32-УЙ.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси.
Корхона манзили: Буюк Турон кўчаси, 41-уй.

Навбатчи муҳаррир Н. ШАКАРОВ, навбатчи О. БЕКМУРОДОВА.

Рўйхатдан ўтиш тартиби №00120

Газета офсет усулида А—2 форматида 28.931 нусхада босилди

Ҳажми 2 босма табоқ

«Ўзбекистон овози» материалларини кўчириб босиш фақат таҳририят рухсати билан амалга оширилади.

Г — 03

Босишга топшириш вақти — 21.00.
Топширилди — 22.30
1 2 3 4 5 6.

СОТУВДА ЭРКИН НАРХДА